S. GOTTHILFF.

DE ÆTATIBUS ZEDOARIÆ

1691

XI
T. J.
n 13

The Library of the
Wellcome Institute for
the History of Medicine

MEDICAL SOCIETY
OF LONDON

Accession Number

Press Mark
MANITIUS, S.G.

65557/A
XI

B. C. D.

D. SAMUEL: Gotthilff MANITII,

XI

De

ÆTATIBUS ZEDOARIÆ RELATIO.

In qva

Zedoariæ Fructificatio, Præparata, & Vires traduntur, eaq; qvæ ad Plantarum cognitionem reqviruntur, unâ cum Simplicium Qvalitatibus, variisqve curioſis breviter exponuntur.

DRESDÆ,
Sumptibus GOTTOFR. KETTNERI
Typis RIEDELIANIS
1691.

MEDICAL SOCIETY OF LONDON

Illuſtri & Excellentisſimo

DNO. GEORGIO VVOLFGANG WEDELIO,

Med. Doct. Archiatro Saxonico, & Profeſſori in Academia Jenenſi longè Celeberrimo,

PATRONO HONORATISSIMO,

Salutem & perpetuam felicitatem precatur

Samuel Gotthilff Manitius, D.

DIu hæſi audeDremne vadum intrare, hasqve RELATIONIS ſchedas Nomi-

ni

mini Tuo ſubjicere. Sed qvæ Tua eſt ſingularis & rarisſima rerum naturalium cognitio, jamdudum orbi erudito ſpectata, & imprimis qvoqve Tua mihi perſpectisſima benignitas, ut cederem votis, ſolicitiq; pudoris ponerem notas, facilè effecerunt. Æqvitas eſt Medicis medica, ceu politica Politicis offerre; at Pietas, eos, qvi, qvod in agris colendis, præceptum memoriæ mandavit Aſcræus Vates ἔργα καὶ ἡμέρας inſcribebat, hoc in excolendis ingeniis ſibi qvaſi *Opera & Dies*, addo & *Noctes*, eſſe annituntur, officioſo venerari cultu.

Pro-

Prodit itaqve aliqvod è latebris ſuis animi mei monumentum, ZEDOARIA nimirum, ſatis inculta, & Jove inclementiori prognata, hinc vel ante florem caduca, vel ſub intuitu exſucca, niſi Tuis irrigaretur Favoribus, Nominisqve Tui ſplendore luxuriaret atqve Patrocinio. Prodit, inqvam, eâ methodo culta, qvæ hodiè Botanicis vel maxime laudatur, qvæ ſcilicet totam Fructificationem, omnium partium, totam aliqvam plantam componentium Conformationem,

Culturæ prudentem induſtriam, & ſimilia, qvæ pro Veterum in Botanices ſtudio hallucinationibus evitandis vel maximè conveniunt, reſpicit. Eapropter commodisſimum fore credidi, ſi ad qvatuor hominum ætates diſpoſitam ſub qvodam *Relationis* ſimulacro inſcenam producerem, manu qvaſi ductus *â Cicerone, qvi l. 5. de finib. dicit*: Educatio plantarum vitæ curſus eſt non abſimilis animantium. Nam & vivere vitam dicimus & mori, arboremqve & novellam & vetulam vigere atqve ſeneſcere. Sed nec Educatio tan-

tum

tum ſimilis videtur, ipſa qvoqve prima plantæ nutritio, teſte Rajo, qvi ita ediſſerit: Sicut in Animalibus videmus qvod Embryones partem aliqvam nutrimenti è cotyledonibus, ſeu placentà uterinâ exſugunt, partem ore admittunt, dum adhuc in utero ſunt: ita poſt vegetationem inchoatam plantula tenella recens nata partem ſaltem aliqvam nutrimenti ſui radice attrahit, poſtmodum ſucco nuritio parim ore, ſeu radice, hau ſto, partim â cotyledonibus ſubminiſtrato alitur, adeoqve paulatim indies ore

ſeu radice plus aſſumentes è cotyledonum ſucco abla-ctantur, eoqve tandem prorſus deficiente, animalia ore, plantæ radicibus, integrum ſuum alimentum hauriunt atq; capeſſunt. Qvid, qvod & ipſarum plantarum ſtructura, qvandam cum animantibus habeat convenientiam, modo conceſſerimus, utriusq; Machinam è partibus ſolidis & fluidis contextam eſſe, ita, ut ab earum partiũ motu & contextu, vita & integritas utriusqve pendeat. Eſt enim totius corporis noſtri non niſi canaliculoſa ſtructura, cujus tubulos partes fluidæ con-

continuò permeare & animare debent: ſed qvid aliud in plantis, præter innumerum tubulorũ taliũ congeriem videre licet, qvi, ſicut ſucco, fluido Plantarum vitali turgent, ita vel leviter læſi eundem humorem fundunt, ut lædentis madeant manus. Qvapropter ſi qvis Plantam qvaſi hominem conſideret, totamq; ejus ætatem percenſeat, ut ceperit, utqve adoleverit, & ad qvendam qvaſi Juventæ florem pervenerit, ut poſtea velut conſenuerit, qvatuor gradus proceſſusqve ejus, omnem fructificationem in ſe complectentes, inveniet.

ZEDOARIÆ proinde Ætates recenſurus, id annitar ſedulò, ut in primâ Creſcendi, Propagandi & Tractandi exhibeam modum; In ſecundâ Folia & Caules delineem; Flores & Seminificationem in tertiâ explicem, & Senii tandem genium, qvâ poteſt brevitate, inqviram, nonnihil, ut ſpero, ad gratiam vel admirationem hujus principis aromatis collaturus, ſi Tuus pariter, Patrone optume Maxume, mihi adſtitetit favor.

Se-

Sectio I.

INFANTIAM Zedoariæ tradit.

TRanſitio ad Infantiam. Natale ſolum. Terræ & Aëris ad vegetationem plantarum neceſſitas. Propagatio. Foliis ſaltem conſpicuæ plantæ non bene dignoſcuntur. Ætatis hujus uſus

ARomatis hujus naturam dum exponere paro, non multum in vocabuli evolutione morabor, ſed potiùs rem ipſam aggrediar. Prima itaqve

ætas, Vir Celeberrime, ubi ſœcunda omnium mater tenuisſimas veluti placentulas é gremio ſuo excludit, de educandi potisſimum modo ſolicita eſſe videtur; tenella proinde cum maximê ſit, *Infantia* nobis dicitur.

Qvoties verò hominem infantem nobis commendatum accipimus, toties de ejusdem Patria inqvirendi curioſitas ſvadet. Nobis itaqve commendatisſimum ſubjectum natale ſolum extremas Indiæ oras, Bengalam, qvin & Malabariam laudat, ibiqve propter fertilem nitroſo pingvem terram, aërem ſubtilem, ſolemqve æſtuantem, ſpontè ſua in umbroſis locis, fortè qvod ſit planta Saturnina, & uteri affectibus medeatur, *juxta Hübn.*

Hübn. in Myſter. Sig.) totas conſtituit ſylvas; Ea propter apud nos ſolum cupit fertile, proximè ad nativum accedens, ſolem lætum, ut vividior in tanta aëris craſsitie reddatur humorum motus, craſis eorum exaltetur, & pro florum ſeminumqve; nectendis ſtaminibus nobilis elevetur materia.

Terra enim qvantum conferat ad promovendam plantarum fructificationem, vel ex eo liqvet, qvod ex umbroſæ & humidæ ſylvæ glebâ paulô altius effoſsà, fictilibus commiſsâ, longé elegantius ſuccreſcant Semper viva, Portulacæ, Nummulariæ, aliæq; ſucculentiores; ex arenoſis Polia, Vites &c. Taxus & Juniperus in montanis; in planitie Pyrus; Lens paluſtris

in lacubus; in fluviis Nympheæ; in aliis verò locis aliæ luxurient. Hinc *Honoratus Faber lib. 11. p. 89.* Si gleba è terra educta diverſimodè uratur & præparetur diverſas plantas germinare, ſe expertum habere dicit, eò qvòd è diverſa partium reſolutione diverſa ſeminum eductio, pororum laxatio, materiæ præparatio, maceratio & diſpoſitio proveniant, dum alias diverſus plexus partium diverſum faciat colum, diverſamqve ſucci filtrationem: Cum verò talis materia in eo ſit ſolo, ubi minimè ad prædictum plexum recipiendum præparari poteſt, qvid mirum, ſi in aliam abeat, disſimilem nonnunqvam, atqve ipſa plantæ indoles poſtulabat. *Virgilius talia* non ignorans *lib. 2.*

Geor-

Georgic. hunc in modum apri-
mè loqvitur:

Nec vero terræ ferre omnes omnia poſ-
ſunt,
Fluminibus ſalices, craſſisqve paludibus
Alni
Naſcuntur. Steriles ſaxoſis montibus
Orni:
Bacchus amat colles; Aqvilonem & fri-
gora Taxi
Diviſæ arboribus patriæ, ſola India ni-
grum
Fert Ebenum, ſolis eſt Thurea virga Sa-
bæis.

Aërem verò deſiderat ſibi proprium, h.e. temperatiorem, hinc in umbroſis tantum locis Patriæ luxuriare ſolet, teſte Celeberrimo Hermanno, ſolem magis tamen calidiorem & ſubtiliorem, qvam frigidiorem, ut eô melius exaltari posſit ſuccus,

plan-

plantæ alimentoſq;, ſpirituoſior reddatur, & fibroſis arcteqve junctis cellulis & tubulis omnibus communicetur, iis inhæreat, atqve easdem actuet. Veritatis enim eſt indubitatæ, aërem, ſicut ad animalium, ita & ad vegetabilium facere augmentum, vitam, & integritatem. Hinc *Celeberrimus Pechlinus, in ſuá de aëris & alimenti defectu meditatione*, experimentis aſſerere contendit: Plantas corpuſculis non ſolidis tantum & liqvidis, ſed & maximam partem fluidis aëreis conſtare. Qvò etiam faciunt, qvæ illud Lipſienſium Decus, *Bohnius, in ſuo, de aëris in ſublunaria influxu, tractatu* habet, & *Scharokii Hiſt. Plant. propag. vegetab.* citante *Reip. in Hiſt. plant. p.15.* experimen-

mentum, qvi in tenella plantula, vitro cui foramen inerat coopertô, obſervavit, qvod ſemper ad foramen vitri, etiam varie murato fictilis ſitu, ſe direxerit. Ob id *Digbeus & Hanemanus Meth. cogn. veget. p. 107.* plantas magis Aëri vires ſuas qvam Terræ aut Aqvæ debere, aſſerunt, ſtatuuntqve, eum non tantum in ventre ſuo portare prima omnium rerum ſublunarium ſtamina, & qvamlibet rem materialem nectare vivifico imbuere, & conſpergere, ſed & provocant ad ſtirpes antiquisſimorum murorum ruderibus altisſimis excreſcentes, ubi ne veſtigium qvidem aqvæ vel terræ apparuerit. *Et Faber Panchym. ſeu Anat. Univerſ. l. 3. p. 368.* præter viſibile & palpabile vege-

getantium alimentum in aqva & terra contentum inviſibile & inpalpabile in aëre contineri, qvod ſit Qvinta Eſſentia Cœli & Elementorum, omnia naturalia nutriens. conf. *ſis le Grand. Inſt. Phil. p. VII. Art. IX. Kircher. Oedip. Ægypt. Claſſ. IX. Med. Hierogl. c. 3. fol. 366. Waldſchmid. in Medico Aſtrologo*, aliosq;. Et certè tantam plantæ qvædam cum aëre habere videntur cognationem, ut vel â terrâ matre oblactatæ, & ex fornicibus ad alienos uſus ſuſpenſæ, ſine juſſu vireſcant, pullulent, & vitæ vegetabilis robur, caulicem continua emisſione atteſtentur. Jucundum hoc naturæ ſpectaculum in comminutis & diſſectis Scyllæ bulbis *Paulo Bocconi Nobili ſiculo &*

Bo-

Botanico incomparabili viſum fuit. E ſolido ſaxo in Academiæ Ciceronianæ ruinis, propè Puteolos, calidisſimo cœlo maximam prognatam Aloën vidit, qvi Italiam non perfunctoriè vidit; Aloën, Ficum, Ficoidem non tantum ex Cœlo humidiore, ſed & ex largiori aqvâ terræ affuſa marcore corripi, & tantum non gangræna exedi, qvibus iisdem ſereno tectis Jove, Veſtaq; ſicciori favente, lætos cucurriſſe dies, apud Belgas obſervavimus. Omnem namqve dictæ plantæ liqvorem ſupervacuum recuſant, contenta eâ humorem portione, qvam, qvodam naturæ ſtudio, & mechanico pororum ſitu, ex aëre elicere aſſolent.

Jam

Jam itaq́ve terrâ optimè præparatâ, aëre, locoqve convenienti expiſcato, ne in Septentrione poſita â Solis vultu averſo, fibrasq́ve conſtringente, lædatur, ſed ex meridie â ſolis anteriori parte illuſtretur, humoresqve tuſi eleventur, *vid. Iſraël Juge Anglus in Actis Philoſophicis Anno 1690.* ad ipſam devenio Propagationem, qvæ in patriâ ſponte ſuâ totas abſolvit lucos, ſed apud nos arte, qvatenus vel ſeminum ſatione, qvod eſt rarisſimum, vel radicis avulſione, conficitur. Mittuntur namqve ad nos ex Patria aliqvot ſaltim menſium ætatem agentes *Zedoariæ* radices, qvæ primo ſtatim tempore terræ, fœcundisſimæ matri, committuntur, commisſi verò terræ radicis fibroſi tubu-

buli ab aliqvo humore percutiuntur, pori earundem laxantur, ut poris laxatis humor, è terræ cribroſis anguſtiis qvaſi emunctus, introire posſit facilius; Qvi intromiſſus ſtatim fibras inflat, diſtendit membranas, cellulas expandit, atqve tandem per pori cujusdem patentius oſculum ſeminalia protrudit folia, qvæ ſicut prima plantæ conſtituunt inchoamenta, ita vera *Infantiæ* rudimenta mentiuntur.

Sicuti vero imminentes morbi vix, & ne vix qvidem, cognoſci poſſunt, ita & plantarum tenuibus illis eructantibus, & Proteo mntabilioribus foliis nusqvam tuta habenda eſt fides. Hæc namqve illa eſt ætas, qvæ Jovem nunc avis in formam, nunc

nunc torva in cornua Tauri vertit, faciem ſæpè plantis alienam affingit, ut neſcias ſanè Tros Rutilusve fiat; adeò, ut qvam primis diebus Hepaticam fortè conjeceris, Ranunculum paulò poſt experiri habeas. Lata primo erumpendi tempore Valerianæ folia, ita intra breve tempus inciduntur, ūt Smyrnium foliis referant. Coriandri ampliora foliorum initia ad Apium nonnihil accedentia, ita mox finduntur ut Fœniculi ſpem exinde concipias. Tubas referunt Cannæ Indicæ, Zedoariæ, Cardamomi folia, qvæ ſenſim ſenſimq; remittendo latisſimè explicantur. Flos Pasſionis major ex ſemine prodit foliis cordatis binis, Erucæ qvaſi in modum, qvæ tractu temporis cau-

caulem ambiunt, & â foliis Sambuci roſeæ, aut Lupuli non multum recedere videntur. Cnicum (Cardum iſtum Benedictum) Cinaram, nemo foliis, â ſe diſtingvet, qvæ ſeqventibus nihilominus ætatibus ſemet ipſas â ſe invicem diſcernunt. Iris perſica bulboſa primo oriente vere duo complicata foliola ſemiunciam vix adæqvantia emittit, è qvibus ſenſim dehiscentibus turgens intus prorupit flos, allectusqve â benignioris auræ blanditiis, ferrugineo ſe ſiſtit mucrone, ternâ colorum varietate arcum cœleſtem qvodammodo exprimit, in ſummis foliorum labris repandis maculâ purpureâ cùm excurrente nervo aureo è tenuisſima Syndone. Phaſeolus communis,

in

infans , cordis figuram mentitur. Alcea Veneta ſub exortu juncũ æmulatur triangularem, in cujus mucrone latisſimum poſthinc conſpicitur folium, ex qvo primum provenit rotunda facie, alterum propter inciſuras inæqvale , tertium in tres pinnas, qvaſi tot eſſent diſſecta folia, diviſum. Qvid multa? Eſſet namqve campus ampliſſimus, in qvo ſatis altè excurrere poſſem, ſed intra limites me potius detineam, qvam ut nimis exſpatiando bilem animis moveam, aut ad nauſeam ſolicitem oculos Lectoris. Qvis enim Botryn, Apia, Myrrhides, Chærefolia, aliaqve infinita in hàc ætate ex foliis ſibi promittere poteſt? Qvis ipſas tandem â ſe invicem diſcernat ſpecierum variationes? Ni-

Nihilominus hoc ſaltim exinde innoteſcit, ut rerum curioſus ſpectator, & ſcrutator ſedulò novis & voluptuoſis his curis agitatus, majori qvotidiè ſcientiæ & veritatis cupiditate incendatur.

Sectio II.

ADOLESCENTIÆ,

h. e.

Foliorum & Caulis indolem deſcribit.

TRanſitio. Folia eorumqve uſus. Cur folia in plantis, qvæ florem habent odoratum, ſint ſterilia. Modus fiendi Modus creſcendi. No-

tanda circa Folia ratione Situ, Conformationis, Numeri, Coloris, &c. Deſcriptio Foliorum Zedoariæ. Caulis cur geniculatus ſit in Zedoariâ. Quid circa Caules plantarum notandum, Concluſio.

PRoxima abhinc, qvâ nimirum iſta Infantiæ ſeminalia foliola ulterius in folia ſuccreſcere, & plantam in caulem luxuriare cernimus, in eam ſcilicet molem, usqve dum floribus ferendis, ſeminibusqve ſuſtinendis, pares gloriari poteſt lacertos, cum tempus ſit ad incrementa ducenda incitatisſimum, juxta ac fœcundisſimum *Adoleſcentia*, ſi conceſſeris Patrone Optime, nuncupetur.

Non

Nonnihil jam Adoleſcentes facti in alterutrum Pythagoreæ literæ latus inclinare videmur, & ex tenellis his, qvibus planta integratur, partibus, qvædam de Situ, Conformatione, qvin & Genere ſuſpicari poſſumus. Eò namqve res rediit, ut primas plantulæ placentulas, ſeu folia ſeminalia, coagmentari & explicari videamus, qvæ ita coagmentatæ mox in tubulos â tenelli ſurculi profundo cylindro derivantur, & in faſciculum colliguntur, collectæ in faſcias petiolum efformant, de novo diſperguntur, ſolvuntur, reliqvumqve folii complent, qvas primum plantæ conſervandæ alimentum conſtituere incomparabilis *Malpighius. in Tom. I. Oper. ſuor.* evincit, ut & *Raijus*

in Proleg. Botan. Propriis namqve faſciculis & utriculis ſucco repletis turgent, advenientemqve â radicis tubulis humorem recipiunt & exaltant. Dum enim â plantæ tubulis compages utriculorum ſua ſerie per totam foliorũ peripheriam producuntur, inter qvæ, & fibroſum qvoddã ſyſtema patulo hiatu foràs vel halitum, vel humorem fundentes locantur, credibile eſt, ſuccum ab iſtis fiſtuloſis tubulis in folia exoneratum, & in ipſorum transverſalibus qvaſi utriculis moram trahentem, priori ſucco commiſceri, in motum rapi, ut ita, adjuvante ambientis aëris preſſurâ, & calore, eò faciliùs ſuperflui transſpiratio, tanqvam per poros cutis, evolare qveat

qveat, confer. ſis laudatum Malpighium *& Græv. in Anatom. veget. cap. 4. p. 349.* qvi præterqvam qvod folia hæc futuræ plantæ umbraculum nominat, mul docet, eadẽ nõ tantũ inſervire copioſiori ſucci vehiculo, ſed & puritati ejusdem exaltandæ, graviores ſcilicet particulas in folia deponi, magis verò elaboratas & ſubtiliores in flores & fructûs diſpenſari. Atqve tandem rationem elicit, cur plantæ largioris odoratiorisq; floris folia foveant adeò ſterilia, & incolorata, ut Roſæ, Caryophylli, qvæ verò minores ferunt flores, foliis fortioris odoris & colore lætiori ut Abſynthium, Marum, Rutha, Roſmarinus &c. incedant.

Tali itaqve continuâ humoris affuſione utriculi diſtenduntur, novæ indies cellulæ explicantur & evolvuntur, atqve ſic Folia indies propelluntur plura propulſa augentur, donec ſtatutum acqviſiverint vigorem, & magnitudinem, â Sumo Rerum Conditore in primâ creatione cuivis attributam. Ita vero concinna rerum Architectrix Natura, nitidè diſtinxit, an diſtinctè ordinavit; *ut* in aliis alternâ qvâdam ſerie folia collocaverit, qvâ in re vel ipſa Zedoaria adultior, Dentillaria Rondeletii, Digitales &c. teſtium vices ſupplere poſſunt; in aliis nexu qvodam ſe amplectentia conjunxerit, qvod Euphraſia, Gentiana, docere poſſunt; in aliis verò, qvaſi in orbem congeſſe-

ſerit, ut floris ſuſtentaculum, Auribularum urſi, Plantaginis, Limoniiqve ad exemplum, cingant, nudusqve exinde prodiens caulis florum magnificentia eò magis ſuperbiat. Sed & qvod Conformationem, alia petiolis alligavit cauli folia, alia minus; Pinnas alia repreſentant, ut Agrimoniæ & Valerianæ: alia lobos cum Fumaria Dioſcoridis effingunt; crenis in margine notata ſunt alia, ut Anonis; vel inciſuras patiuntur altas, cum Ricino; vel auriculas in baſi mentiuntur Salviæ in morem; vel alata videntur, ut Securidacæ; aut ex Hyperico perforata conſpiciuntur. Sunt, qvæ integram absqve inciſuris tuentur faciem, eamqve vel ſpinis horridam, qvale qvid videre li-

licet in Carduo Acarna Theophraſti; aut rotundam, hinc Nummularia ſuam adepta nomen eſt; Teretiorem oblongam monſtrat Hyſſopus; fibris firmatam nerveis, Plantago; angulоſam, Aloë; orbiculatam, Umbilicus Veneris, aut cum Sparganeo triangularem. Ex articulis ſetaceis compoſita videntur Eqviſeti folia; magnitudinem exſuccam præ ſe fert Tusſilago; ſucculentam Telephium; fibroſam Cannæ Indicæ. Numerum qvoqve ſi qvis attendat, vel ſolitaria cernimus folia in Scorpioide, vel bina, in Bugulâ, vel terna, in Lyſimachia lutea, aut qvaterna, in Cruciatâ, ſena vero in Gallia. Tandem Colorum vel unitate vel varietate, lætiori vel obſcurio-

riori, unam vel utramqve partem exornante, pictoriæ artis ſe ſiſtit inventricem.

Et qvid commemoro talia, qvibus omnium curioſorum horti, qvin & neglecti plebejorum campi, prata ruſticorum qvieſcentia, ſilvæ montesqve, feris conceſſa loca, imò & latebrarum obſcurisſimarum parietes ornati qvotannis conſpiciuntur? Qvid? Niſi ut eo faciliùs pateat Zedoarinæ ſtructuræ nobilitas & elegantia, qvæ tubas ſuas ſeu foliola ſeminalia benignitate ſolis, fluidiqve aërei ita exporrigit & multiplicat, ut ſuperbisſimum ex iis in orbem congeſtum ſyſtema paulo poſt conſpicias, qvæ deinde aſſurgentem exinde caulem, petiolis, qvibus fulciuntur crasſis, bre-

viſmis, arundinum in morem, alterno à vertice ad plantam uſqve pedis amplexu, cingunt, & in nervum per folii magnitudinem excurrentem terminantur. Planities interim eorum palmam lata, ſpithamum longa eſt, deſinitqve in modicum qvoddam cacumen, polita & glabra, ex alterâ parte læte viridis, ex alterâ, circa nervum iſtum ad duorum digitorum latitudinem, ex viridi langveſcens; Verbo: adeo elegans adeoqve venuſta eſt foliorum conformatio ut omnem naturæ artisqve æmulationem ſuperet.

Inter tales enim porrò foliorum plexus illam variorum tubulorum, fibrarum, vaſorumq; congeriem, qvam caulem dicimus (neqve enim nos movet, qvod

qvod in leguminibus ſcapus culmus in frumentis, in fruticibus caudex, calamus in arundinibus dici debeat) erigi videm9, qvæ vel ſimplici qvodam ductu, vel in plures diffusa radios emanare ſolet, prout ſcilicet fibræ illæ per ſolum productæ, in caule, vel in unicum colliguntur truncum, vel in oppoſita qvâdam extremitate ſeparantur, brachia ſua promunt, ſenſimqve ſubdiviſis manipulis ex majori in minores terminantur, extenſione nonnunqvam in folia factâ. Illudqve ipſum eſt, cur rami hujus plantæ Cylindricam aſſumunt figuram, aliùs angulosam, tertiæ alatam, ut in Limonio peregrino, Chryſanthemo Canadenſi, qvod deſcribit *Moriſonius in Hort. Bleſſ.* cur

cur excavata caulium macie ex fibrarum proveniat ductibus, & culmifer s caulem geniclatum teretem, foliis ad genicula ſingula ſingulis cinctum, variè fibroſorum tubulorum, vaſorum, atqve utriculorum implicationes efformaverint.

Tale geniculati plexus artificium in Zedoariæ caule latitare, qvis in illa ſesqvicubitali altitudine ſenſibus non percipiet? Qvum enim Zedoariæ noſtræ patria flagrantisſimo æſtu et ſolis calore, omnium plantarum ſuccum nimium qvantum reſolvente, aëremqve penetrantiorem longè habeat, qvi non poros tantum ex Athmoſphærâ hâc intrat, ſed & per peculiares illas, ab officio Tracheales, â compoſitione Spirales dictas fibras,

ras (qvas natura in plantis lo-
cô annulórum aſperæ arteriæ
ex ſqvamoſis fruſtulis, inſtar
aminarum, confecit, â radici-
bus ſurſum in truncum diſper-
ſit, in foliis verò incurvatas qva-
ſi in rete implicavit, ut fluidum
aëreum eo melius agere, ſali-
náſqve ramoſas particulas ad-
luorem, & alibilem ſuccum di-
ponere qveat:) ex cribroſis ter-
ræ angulis ſubingreditur; Con-
ultum natura judicavit, ut ra-
pidiſſimo huic motui habenæ
injiciantur, ne totum diſturbe-
tur nutritionis negotium, &
propterea geniculatis fibris
caulem efformavit, ut humores
in motum adacti, levem qvaſi
moram inibi patiantur, & ne
partes impetuoſiori invaſione
obruerent, in itu & reditu inter-
ci-

ciperentur, atqve ſic, non obſtante ſumma Solis, & penetrantisſima aëris vi, temperatiori ſemper ſuſtentetur humorum influxu: Idqve ipſum eſt, cur in umbroſis patriæ ſuæ locis luxuriet copioſius, qvam ubi lætiori ſolis aſpectu frui poſſet. Ex viridi interim pallet caulis facies exterior, multâqve viridi turget medullâ, & non unus tantum ex unius radicis tubere, ſed multiplex prorupit.

Hæc eſt illa ætas, qvæ ſpe lactat jucundâ parentes de nepotũ bonitate ſollicitos, anxiosq;, qvæ tamen ſæpè mutato aëre, & educationis regimine, cultorem conceptâ expectatione depauperare ſolet.

Sic-

Sectio III.

JUVENTAM
ex
Flore & Seminifica-
tione eruit.

TRanſitio ad Juventutem. Flos ejusqve Ortus, Situs, Connexio cum caule, Petala, petalorumqve ſtructura. Fœcunditas Zedoariæ. Flores vel ſolitarii vel cum Periantheo decidunt. Sexus Botanicus. Semina, eorumqve habitus, Numerus, Diſpoſitio, Figura. Semen Zedoariæ: Utrum plantæ qvæ eandem habent fructificationem, easdem habeant vires. Mucilago in interſtitiis florum. Genus Botanicum Zedoariæ.

Al-

ALteram mox tertia excipit ætas, qvæ ſicut diſcolori veſte aureis, argenteis, purpureis intertexta ſtaminibus, ad ſiderum dignitatem accedit; ita ſi divitias ſpectes verum Maltheæ cornu ſe cum gerit; ſi oblectamenta, qvasdam Præneſtinas delicias; Si deniqve Seminum maturitatem, ipſum virile robur, veramqve Deam Juventam, conſtituit. Turgent hic calices, ſqvammæ tument, hiant capſulæ, ſiliqvæ protuberant, inclinant caules, rami proſternuntur, neq; cujusqvam humeri pares ſunt, proferendo huic oneri donec ipſe cultor exuberantis meſſis decerpat tributum; Verbo, omnem in ſvavitate floris expectationis conceptæ

ptæ delineant fructum, & adultiores facti juvenes, non vanam fuiſſe parentum ſpem, ſpeciminibus commonſtrant.

Emicare etenim nunc in caule ad nutum Ideæ, ut cum Helmontio loqvar, ſeminalis, expreſſo, ipsa floris futuri, qvem aut ſemper, aut plerumqve ſemina ſeqvuntur, rudimenta, in Calice, qvi Pediculo jungitur plerumqve latentia, qvæ deinde ſenſim ſenſimqve vel in ſumitate caulis, vel circa ſingulorum foliorum exortus emergunt, floccos ſpargunt, ſtylos formant, ſtaminaqve hos ambientia nectunt. Fluidum namq; aëreum, ſive vitale principium, ſicut extenſionis unica eſt veraq; cauſa, ita continuo niſu ſuma petit, & fixas qvoqve nonnunqvam

qvam particulas extollit; Cum verò omnes non perinde tenues ſint, leves, & excoctu faciles, tenerrimas duntaxat in altum eductas, copiosâ ſui mixturâ in ejusmodi corpora tubulata, qvæ interveniente ſuo ſucco è plurimis & exiliſſimis conflata videntur cylindris cogit, qvæ nos Floris nomine vocamus.

Ipſi hi flosculi vel nudi petiolo ſunt anexi, ut in Tulipâ, Calthâ paluſtri; vel membranâ qvâdam, è corticosâ Caulis ſubſtantiâ proveniente herbaceâ dentata plerumqve, ſeu angulari, qvam Calicem dicimus, cincti, emanare ſolent. In tali itaqve theca concluſus Flos, Petala, Stylos, & Stamina fabricat. Stylus è floris centro aſſurgens, in ſui cavitate ſeminis inchoamenta

fovens, â ſtaminibus circumvolvitur, qvæ juxta *Malpighium, Virum, cujus ſolum Nomen omnia ſuperat Encomia*, ab intimiori pediculi ſubſtantiâ percolatur; qvia in Cucurbitæ e.g. floribus fibroſum & è plurimis fiſtulis contextum corpus globulorum capſulæ ſubſternitur, cujus omnium ſtaminum confluens materia in globulos percolatur, talia in Lilio, Roſisq;, luteo colore naſum tingentia conſpiciuntur, globorum, qvaſi atomorum congerie turgentia. Flos ipſe Monopetalos ſive ſit, Di, Tre, vel Tetrapetalos petala habet modo plana, in tenellas qvaſi laminulas expanſa, ut Tragopogi, Scorzoneræ petala floris marginalia; vel in tubuli

ro-

rotundi, cavi, ſive fiſtulæ, (nunc majoris, ut in Convolvulis, Campanulis, nunc minoris, ut in Umbellatis & ſtaminoſis tubis) formam inflexi; ſive ſint, more plerumqve ſolito, integri, & recti hi tubuli; ſive tortuoſi, ut in Phaſeolo Indico, Cochleato â flore dicto; ſive per margines crenati, ut Lilium Convallium; aut altius inciſi, ut in Valeriana; aut angulares cum Borraginis & Mirabilis Peruvianæ flore; aut papilionem referant; aut labium; galeam; vel neſcio qvid? hæ namqve omnes tubum in initio formant, qvi in progreſſu diſſecatur, modo in qvinqve lacinias, Cerinthes exemplo, modò in qvatuor Stellatarum in morem, nunc inæqvales, nunc

inæqvales, nunc in planè irregulares. Tali & tam multiplici nitoris ſplendore incedit Plantæ Juventas, ut non ſine cauſa Romani Spem deſignaturi*, floribus lætæ meſſis certitudinem adumbrantibus Deam, ipſam expreſſerint, ipſiusq; manus calathis florum abundantiâ onuſtis ornaverint, an oneraverint.

Ipſa noſtra hunc ſpei fructum fertilitate ſua triplicat, an multiplicat, conceptam interea ſpem in eo fallit, qvod millies omnem ſuperet expectationem. Scilicet hoc ipſi in more poſitum eſt, ut plures eructet caules, qvorum deſcriptiones modo dedimus, facie tamen externâ nonnunqvam inter ſe differentes,

cum

cum alius ſterilis, ſolis ſtipatus foliis, alius floribus & ſeminibꝫ fertilis deprehendatur. Prodeunt namqve ex ejusdem radicis tuberculo alio peculiares pro foliis, peculiares pro floribus ſcapi, in ima ſui parte nudi, & foliaceis tantummodo ſqvamis, ſcapum ſtrictiſſimè amplectentibus, obtecti, poſtmodum in craſſum, rotundo-oblongum, ſqvammatum, ruffeſcentem conum, ex multis obtuſis foliolis imbricum modo conjunctis faſtigiatum, ex qvibus ſqvammarum amplexibus intra commiſſuras deliteſcente tenaci qvodam & viſcoſo humore excluditur Flos oblongus Cannæ Indicæ floribus minor, Pentapetalos, ita, u pe

petalum ſuperius oblongum, pellucidum, galeæ ad inſtar, ſurſum erigatur, duo interim inferiora regularia, ſibiqve invicem labii ad indolem protenſa conſpiciantur, inter medium verò ſinuatum, intortum, & ad margines fimbriatum ex anguſtis initiis in rotundiorem amplitudinem ſe diffundit, cui ligulæ inſtar albidum qvoddam, reliqvis anguſtius, crasſius tamen ſimul & robuſtius petalum in recurvum parvum mucronem inflexum incumbit.

Verum qvicqvid in hoc mundo cernitur theatro, vago vertitur pede, & poſtqvam ad ſuma rerum vaſtigia enixum eſt, caſu longè graviori è ſublimitate collium ruit præceps: Flos ipſe, ſu-

ſuperbiſſimus hujus horæ hoſpes, decidit in alterâ, & qvi modo ipſius fuerat ſuſtentaculum, Calicẽ, per conjunctionis amorem ſecũ vel deprimit: Lugent ea propter Ranunculi, Siliqvoſa Lyſimachia, aliæq;; vel fidum hunc ſui cognatum proprio excidio præmittit, & in Papavere detrudit. Mitius verò Zedoariæ noſtræ Flores exercent jus, qvippe qvi ſoli, ut ſeminibus ſpatium largiantur amplius loco cedunt, ſqvammataqve foliola pro ſeminum operculis relinqvunt; Qva adhuc Benigniores Biſtortæ Perſicariæ &c. exiſtunt flores, qvi ſeqventi proſpicientes ſemini, pro vaſculo formando, ceu qvædam priſtina ſuæ dignitatis relinqvunt veſtigia.

In ipſis his autem florum ruinis, nunc tandem ſpes & Expectatio expleri videtur; meſſis enim adeſt, areasqve hortulanus lætatur repletas. Noſtris qvidem non absconditum adeò eſt oculis, qvod nonnullæ plantæ absqve ſeminis prole flores demiſerint, luſerintq; cultorem; nam & Mares propterea dicuntur; exinde tamen interitus familiæ nondum imminet, cum nec omnes ſumus mares adeò ſteriles, hujusqve ſorores, ceu fœminæ eſſe ſolent, eò induſtriores in amplicandâ familiâ ſe non rarò exhibent. Ut plurimum certè conſtanti naturæ ordine ſingulos flores ſingula ſeqvuntur ſemina, modo nuda, modo capſulâ ſui generis cincta, vel ſolitaria, h. e. ut unum tan-

tũ exciſo flore ſeqvatur ſemen, ut in Dentillaria Rondeletü; vel bina, id qvod in Stellatis & Umbellatis accidit; vel qvaterna, qvod Verticillatis & Aſperifoliis ſolene eſt; vel plura nũeri incerti, ut in Gymnopolyspermis; Talia porrò procedunt vel ſolida, vel Pulpâ, Pappo aut Lanugine involuta, variâ diſpoſitione notanda: qvatenus nimirum alia ſemina imbricatim ſibi invicem incumbunt, cujus rei exemplum fit Clematidis Jesmini olio hederaceæ ſiliqva: Hort: Lugd: Batav: vel circulum, aut trigonum efformant cum Ulmaria, aut Plantagine aqvatica; vel in caseoli formam, ut Malvæ ſemina, vel in ſpicas ſunt collecta, ut in Fumaria. Pollinem referunt ſemina Ophio-

gloſ-

gloſſi. Pulveres alcool mentiuntur Dorſiferæ. Cochleæ aut Limaci ſimilia ſunt Kali. Figuram triqvetram habent Biſtortæ majoris ſemina. Renem figurâ æmulatur Crottolariæ ſemen. Apicem effingunt acutiorem Gerania, in qvorum ſpeciebus unicum illnd, AnnumBatrachioides minus Bohemicũ, ſemina fovet nigra, & Latifolium acu longiſſima C.B.P. in qvatuor loculis ſemina profert bina, in qvinto vero unicum ſaltem, reliqva magnitudine ſuperans

Sed abrumpo præter neceſſitatem longiùs deductum filum, ne juſtam reprehenſioni præbeam occaſionem. Nobis florum deliciis marcore confectis conſtanti lege ſuccedunt vaſcula parva trigona ferè, qvæ into-

tidem, hoc eſt terna loculamenta, tanqvam capſulas diviſa, in qvibus reperiuntur ſemina rotunda, fuſca, â Cannæ Indicæ ſeminibus, vix, niſi magnitudine abeuntia. Qvorum qvidem maturitatem vix in noſtris regionibus ſibi qvis promittere poteſt, niſi qvi accuratiori culturâ plantam tractaverit.

Scilicet omnis labor eſt impendendus, & omnes
Cogendæ in ſulcum, ac multa mercede domandæ.

Ex dictis vero jam colligimus, noſtram hanc neqve ad Cyperi neqve ad Arundinum propriè pertinere proſapiam. Cyperus etenim folia habet gramnea, Flores ſui generis, Stamineos dictos, in certis paniculis diſpoſitos

ſitos, qvos ſemina ſeqvũtur triqvetra ex caule trigono: Ab Arundine verò vel ipſum Zedoariæ noſtræ coniforme caput, flores excludens triplo minores, diſtingvere poteſt. Accuratiſſimi proinde Botanici Clar: Hermanni manuductus, aſſero, Zedoariam, cum Gingibere, Curcuma, Galanga, qvin & Cardamomo, & fortè adhuc aliis, peculiarem conſtituiſſe familiam, *Tricapſularem Coniferam radice tuberoſa fortè dicẽdam*; ſive ſi ad flores prius reſpicias *Pentapetalam Coniferam Tricapſularẽ*, qvæ in qvo ab aliis recedat unicuiq; experientia, ſi comitem induſtriam aſſeqvatur, docere poteſt.

Cujus Methodi Botanicæ dum mentionem facio, qvoddam mihi occurrit dubium, ad qvod exponendum Tua V. C. me laceſit

Humanitas. Scilicet Canon inter eos ventilatur, qvi â ſeminibus principaliores notas deſumunt, *qvod omnes plantæ eandem fructificationem habentes easdem qvoqve virtutes, qvoad magis vel minus ſaltem differentes, poſſideant*, qvi utrum difficultatis, an levaminis qvid tyroni creat, vix video. Experientiæ enim primò contrarius apparet, dum benè multæ plantæ genere Botanico convenientes differunt effectibus. Bellis & Abſynthium eandem habent fructificationem, & Corymbiferis annumerantur, qvis verò earundem virtutum eas eſſe dixerit. Centaurium minus, Scrophularia, Hyoſciamus, Veronica, &c: Bicapſulares ſunt, cum tamen Veronica ob vires Travmati-

maticas in ſale divretico, & non nih l aſtdringente Terra contentas; Scrophularia & Hyoſciamus ob mucaginoſas Emollientes & dolores ſedantes; Centaurium minus verò propter Stomachicas ſalinas fixas, magnis, diverſis tamen, ſint in laudibus. Malva & Ranunculus Gymnopolyſpermæ dicuntur, ſed illi leniens viſcosa in eſt virtus, huic verò Cauſticum & corroſivum virus. Cardui, Cinaræ, Cyani ſunt Capitatæ, in illa autem eſt ſal fixum copioſum in altera, multa gelatina nutriens, intertia, nil niſi adſtringens qvædam terra. Hypericum & Naſturtium Jndicum vulgò dictum ſunt ſorores Botanicæ, aſt acre volatile ſal Naſturtii cum balſamicis oleoſis Hyperici partibus

tibus nullam omino habet affinitatem: ſic Scylla & Lilium; Anthora & Napellus, Lilium Convallium & Arum, genere convenientes plantæ; qvantum non differunt inter ſe virtutibus? Porro plantæ qvæ easdem poſſident vires, planè diverſam tamen agnoſcunt fructificationem. Parietaria inter Monoſpermas flore apetalo ſeu ſtaminoſo refertur, Mercurialis inter ſtaminoſas Diſpermas, Malva inter Gymnopolyſpermas, Verbascum inter Bicapſulreas, omnes tamen Emollientem Anodynam vim habent. Vincetoxicum & Carlinam, duplicis fructificationis, ſed unarũ virium, plantas eſſe novimus. Abſynthium & Centaurium minus, iſta ſtomachi ſolatia, ex Bicapſu-

larium

larium & Corymbiferarum genere ſunt petitæ. Sic Contrajerva & Scorzonera, Bezoardicæ notiſſimæ plãtæ, fructificatione diſcrepãt, & innumeræ aliæ. Tertium mox enaſcitur dubiũ ex ſeqvela canonis non nihil dubia: Subjectum enim ab humanis ingeniis originem numerat, qvæ ut Labyrintheis Botanices ſtudii ſuccurrerent laboribus, appetitumq; in omnibus penè dejectum reſtaurarent, ordinem excogitaverunt, ad cujus nutũ reponerent plantas, ſub genera qvædam tam Sum̃a, qvam Subalterna, deſumtâ occaſione modo â Foliis, modo â Floribus, eorumqve perianthiis, modo â Seminibus, Conceptaculis, eorumqve diverſitate aut cognatione, adeoq; aliud genus Aſpe-

rifoliarum, aliud Papilionacearum, aliud Gymnoſpermarum, Capſulatarum, ſiliqvoſarum &c: conſtituerunt: Prædicatum verò non aliunde plantis impoſitũ, ſed â natura inſitum, qvatenus vel amaritie ſtomacho ſe commendant, vel aromaticis oleoſis partibus nervis ſunt amicæ, vel terrâ ſuâ partes adſtringant læsas, aqvâ turgidæ ſalia ſylveſtria diluant &c: pro certo habetur. Hæc ſingularis Tuus, Patrone Illuſtris, extorſit Genius, qvi ſicut ad exponenda ea dedit ſtimulos, ita & expoſita, licet vel maxime ſint ſterilia, Benignitas eadem Tua tuebitur.

Transeo autem ad alia, nimirum, ad Florum Seminumqve Zedoariæ uſum, Sed neqvè Flo-

res

res neqve Semina, niſi propter fragantiam illam Camphoraceam, â delicatis appetuntur; Mucilago nihilominus in iſtis interſtitiis & ſqvamoſis florum commiſſuris deliteſcens, ſuâ ſe comendat nobilitate ſalis mitificati, h. e. Salis oleoſarum ſubtegmine involuti, ſenſib9 noſtris objicit ſaporem, qvi pro Camphoraceâ naturâ potius defendendâ, qvam denegandâ apta nata videtur. Gratâ namqve & aromaticâ ſua acredire debilitato ſuccurrit ventriculo, utero langventi, & inteſtinis, â flatuũ tyrannide qvaſi dilaceratis, mirificè medetur ubi data ejus eſt copia. Nobis tamen adeò felices eſſe vix contiget unqvam, niſi ad Indos nos trahat Fatũ, ut eundem celebrare ſqvamoſi ca-

 pitis

pitis nectarem qveamus. Neqve enim planta tot nobis conſtituet ſylvas, neqve ſol adeò concentratos nobis concedet radios, ut defluentem â ſuperis rorem, aut exſudantem è florum ſqvameis coronis laticem, in tanta colligere qveamus copia, qvæ pro miſeris, principe tali parte laborantibus, reſtituendis, ſufficere poſſit. Qvantum qvæſo gauderent ii, qvi arte parata medicamenta non ſine nauſea abhorrent? Qvantum ipſi miſeri pharmacopæorum rationibus territi, nectare ejusmodi ſponte ſua protruſo labia imbuerent, afflictis partibus Machaones exſistentes!

Sectio IV.

SENIUM
in
Recenſione Radicis
exponit.

TRanſitio. Plantæ perennes & annuæ. Radicis deſcriptio. Synonimiæ evolutio. Differentiarum recenſio cum epicriſi. Cyperus longa & rotunda non unius arboris Radix. Præparata enumerantur.

ASt, qvam præcipiti labuntur tempora curſu! Tacito etenim pede prorepit non intellecta ſenectus, triſtèqve illud & inopinum incedit tempus, in qvo

qvò omnibus calcanda eſt via lethi; Hinc & hominibus, & omnibus animãtibus, una manet mors, & agri devaſtantur, montes diſcolori veſte exuuntur, ſuperbis incolis depopulantur horti, & in opulentiæ ruderibus ſqvalentes abundant miſeriæ. Caulis ramosa abſcinduntur brachia, caput elatius detruncatur, funeſto incedit habitu pulchritdo, & deformitatis cortice vix viſum lædere neqvit. Turgidæ modo Zedoariæ capſulæ, mox ſibi ſunt diſſimiles, venuſtiſſimus caulis foliaceum deponit habitum, fibræ, nervi, utriculi, ita conſumta ſunt, ut ruinæ rudera in ipſis ruinis invenire vix qveas, adeòqve planta in ipſâ jam deſideratur plantâ! Morti itaqve & plantæ pleræqve par-

partim ex moventis principii vitalis imbecillitate, partim ex textur æ raritate & craſſitudine ſuccumbunt, vix aliqvot menſium decus hortorum exiſtentes: Aliæ tamẽ oppoſito inteſtinæ virtutis robore, (qvod vel Solido, ut in Aloë & Oleandro &c, vel fluido inteſtino, qvale in Lauro, Myrtho, Aurantiis &c: eſt, ſive utriqve adſcribendum,) aliqvot annos incolumes perdurant, qvatenus ſcilicet reniti aëris violentiæ, ſeq; tutari proprio marte poſsunt. In perennibus enim ſanè fluidi, ceu principii vitalis major, & contrà externas aëris injurias tutior notatur reniſus, qvi in in annuis minor, & ab aëre facilè ſuperabilis. Hinc concidentibus plantarum partibus ſpiritum elaſticum in ſemen

tan-

tanqvam pelliculam colligunt, qvi poſtmodum cellulas, tubuloſqve ejus intra membranæ exterioris confinia lentè perambulat, & ab omni corruptione tuetur: Mox ceſſante hyeme ejusd. membranas laxat, ut veris & atmoſphæræ mollitie accedente, partes membranarum protrudantur, herbaqve terminum extenſionis aſſeqvatur fluidi ſolidiqve proportioni adæqvatum. Atq; ſic & noſtra

Ut Phœnix moriens primos revireſcit ad annos
In mediis flammis poſt plurima luſtra renaſcens,
Atqve novum veteri ſurgit de corpore corpus.

depoſito ſenii marcore, repullulat vetus eadem & nova, dum non tantum redditâ qvaſi juven-

juventute ex ſemine vel radice reviteſcit, lacertos movet, & mortẽ in ipſa morte viciſſe, ſuis ſemper præſentiſſimis viribus vitam adhuc in columem ſe degere comprobat & tuetur.

Prælongam verò agnoſcit ipſa Radix figuram, brachii non nunqvam adimplentem craſſitudinem, ſuperficiem verò continet in æqvalem, tuberoſam, h.e. ex multis tuberibus minoribus, ceu Apophyſibus totidem, per genicula junctis compactam; coloris eſt cinerei, ſubſtantiæ carnosæ, ſucculentæ, qvæ, carſſioribus filamentis fulta, paucis capillaribus fibris cingitur. Ex qvibus jam liqvet, qvam firma ſtet talo confuſiſſima iſta Nominum atqve Differentiarum turba, ad qvam expediendam noli pro-

prohibere *Patrone Optime Maxime*, ſi ego nunc tranſeam. Scilicet, *Vir Maxime*, ſunt, qvi verum Avicennæ Geidwar: cum *Garzia in hiſt: Simpl: c. 42.* eſſe contendunt. Alii contra, Avicennæ inſiſtentes veſtigiis, hanc plantam *Napellum Moyſis appellant*, *l. 11. c. 500. p. 741.* Zedoariam, ait, unà cum Napello creſcere atqve ejusdem vicinia virus hujus malitiam retundi, eſſe Theriacam viperæ præterea, omniumqve venenorum. Hinc *Dodoneus hiſt: ſtirp: pempt: 3 l. 6. c. 14.* non modò Moyſis Napellum, ſed & verum Avicennæ Zedoariam eſſe contendit. Hæc verò eadem eſt planta qvæ Tabernæmontano tertiam Anthoræ conſtituit ſpeciem, qvam modòdictus Autor pro legitimâ

Avi-

Avicennæ & Serapionis Zedoariâ venum exponit; ſunt tandem qvi Zarnabo, qvi Zerumbeth Arabum, qvi alio qvoq; nomine indigitant plantam. Satis vero evidenter liqvet, qvod nihil minus, qvam Zarnabo veterum ſit, qvæ Matthiolo in Dioſcor: l. 2. c. 154. p. 284. Bauhino & Lugdunenſibus teſtibus, arbor eſt procera, foliis ſalicis longiſſimis, colore viridi in luteum langveſcente, ramorumqve cortice citreum ſvaviſſimum odorem ſpirante, & *Saſſaff Syrorum Rauwolffii* fortè conſtituit. Sed neqve ex Anthoræ erit Familiâ, qvæ levibus ſicut accidentibus â Napello differt, ita nullam planè convenientiam cum Zedoariâ habet, cùm illa ſit juxta Botanicos Clariſſ: unicapſu-

capſularis polyſperma, ſiliqvis, poſt ſingulos flores cucullatis, corniculatis, oblongis, ſumma parte hiantibus, foliis intenuia ſectis ſegmenta: hæc verò tricapſularis planta, flores è peculiari coniformi capite protrudat, & nunqvam in Napellorum viciniâ ſponte luxuriet. Garz: p. 170. c. 43. Cluſ: l. 1. c. 43. p. 213. percioche il Napello non ſitrova in qveſta bande, non eſſendoci ſelve atte à fare il Napello, & paulò poſt: Jo non ho ancora trovato alcunō avengo che vi habbia gran diligenza uſata, che habbia veduta qveſta radice naſcere appreſſo al Napello. Andreas Chioccius in Muſeo Calceolarii Veronenſis l. 5. p. 487. Cum præterea notiſſimum ſit Anthoram in Garganomonte

Zedo-

Zedoariamqvè in Indiâ provenire. Qvid itaqvè reſtat? qvid? ut Zedoariam idem cum Zerumbeth Arabum, ſi autoribus fides habenda, eſſe pronunciem. Cluſius l. 1. c. 42. p. 213. Zedoariam non Geidwar, ſed potius Zerumbeth eſſe, aſſerit. Et Dodoneus Hiſt: ſtirp: Pemt: 3. l. 4. c. 12. Dicit: Officinæ longè aliam & ac Anthorâ differentem exponunt Zedoäriam, qvæ non abſqve ratione Zerumbeth eſſe putatur. conf: Patr: Penam & Lobel in Adverſ: p. 1570. Geſſner, hiſt: plant: 169. Herbar: di Durante Caſtore p. 488. Qvæ qvidem leviter tetigiſſe satius eſſe, modo Tua id opprobet Benevolentia, mihi induxi.

Differentias qvod attinet, qvatuor qvantum novi Auctores

res recenſent, qvarum prima eſt,

Zedoaria longa ad Coſtum Syriacum Dioſcoridis accedens. Casp: Bauhin: Pin: Cluſio in Coroll: ad Dodon: Gall. Idiom: XXXVIII. fol. 580. dicit: Zedoaria officinarum.

Ipſa verò planta non niſi qvoad radicem, non ſecus ac reliqvæ ſpecies, deſcripta invenitur, ap. Clariſs: Rajum Tom: II. c. 23. p. 1340. Radix longitudine ſextantali, trientali aut, qvadrantali, digiti craſſitudine, qvæ utrinq; in obtuſum mucronem deſinit, foris candida, intus ex cinereo in colorem fuſcũ vergente, cujus ſubſtantia ſolida, denſa, pingvis & ponderoſa, guſtu & odore tenui ſubama

ro,

ro, mediocriter acri, cum gravi qvadam, & valdè aromaticâ ſvavitate, dum tunditur & manducatur, minimâ portione halitum commendante, & caput penetrante. Naſcitur in Calicut & Malabaria.

II. Zedoaria rotunda Bauhinorum,

Subſtantiâ pondere, ſolididate, colore, ſapore, odore longæ Zedoariæ ſimilis, ſolâ figurâ differt, qvæ globoſa ſuperficie inæqvali, ac præciſarum fibrarum veſtigiis tuberoſa, Ari bulbo ſimilis, nonnunqvam in brevem mucronem deſinens, qvi terræ hærens germen fundere ſolet.

III. Zedoaria radice tuberoſâ foris nigricans Caſp: Bauhin: Zerumbeth Serapionis

Clu

Cluſius in Notis ad Garziam, Herbar: Lugdun: Tom. II. l. 18. c. 43. p. 1821

Rotundum hoc genus inſtar Ariſtolochiæ rotundæ foris nigrigans, intus albicans, guſtu uſualis Zedoäriæ apud qvosdam aromaticos Antwerpiæ in veniri ſcribit Cluſius, Bloek Zeduar ipſis dictum. Lobelius vero cum vulgari conjungit.

Nullus verò dubito, qvin in Clariſſimi Bauhini, Rajiq; eam ſententiam, aſerendo has tres ſpecies, unius ejusdemqve radicis partes eſſe diverſas. Ipſam enim recentem radicem ſepius apud *Celeberrimum Hermannum, cujus in me collocata ſtudia exprimere vix qveo, niſi ad illius exemplum, qvi Pelion & Oſſam, exiguo insculpſerat lapillo,* Lugduni

luni Batavorum videre licuit, ita comparatam, uti modo edocui, & Doronici, Oenanthes aliarumqve radicibus accidere ſolet. Avicennæ verò lapſum, qvâ rotundiora radicis tubera Zedoariam, & appendicem longiorem Zerumbeth, ceu diverſas â ſe invicem plantas appellandas cenſet, Arabum ignorantiæ tribuit Bauhinus, Decus Botanicorum. Qvem Avicennæ lapſum correcturi Collectores Herbarii Lugdunenſis, eandem habere cognationem Zerumbeth & Zedoariam inter ſe, qvam Cyperi rotunda radix & longa, easqve ſuis cohærentibus jungi anfractibus, contra experientiam dicunt. Diverſæ enim diverſarum plantarum ſunt radices, longa & rotun-

da Cyperi radix, cũ hæc ex odorato Cypero colligatur, illa verò ad Cyperum Orientalem majorem pertineat.

IV. Zedoaria Geidwar Avicennæ. C. B. P. Zedoaria vera Garziæ, Cæſalpino l. x. c. 4. pag. 427.

Magnitudine glandis, & ejusdem ferè formæ, colore ſublucido; at dicimus rectius, ait CeberrimusRajus, Anthoræ vel Aſphodeli bulbo minori ſimilem eſſe, foris cinericei, interius verò flaveſcentis coloris, duram, ſolidam, guſtu acrem. Garzias in Sina magno emi pretio, neqve etiam facilè inveníri, niſi apud cirumforaneos ait.

Pertinere hanc ad Zedoariæ familiam, ipſa vox Geidwar, ex qvæ noſtrum Zittwar/ innuit, non

non tamen eſſe illam officinalem, de qva nobis potiſſimum ſermo eſt, præter figuram, qvæ glandi ſimilis, & tranſparentiam coloris, docet experientia. Cluſii *de Exot. l. 1. c. 42. p. 218.*

Addo his qvintam, qvam Hermannus Lugdunenſis, & Ruyſchius Amſtelodamenſis alunt, & Hermanno dicitur.

Zedoaria Zeylanica Camphoram redolens. Incolis, & in Ephemer. German. Nicolao Grimmio Harankaha.

Cujus eqvidem plantæ deſcriptionem non tradam, partim qvod ea foret mutila, cùm nonniſi folia videre potuerim, qvæ ſe in orbem collegerant, ſpithamum longiora, ex altera parte viridia, ex altera verò circa nervum per longitudinem fo-

liorum excurentem, ad duorum digitorum latitudinem ferè ſpadicea, è qvorum centro caulis aſſurgere cœperat: partim qvod accuratiſſimus Hermannus ejus naturam in Muſeo Zeylanico ſit traditurus, in qvo concinnè tradendo deſudat Auctor Celeberrimus.

Hæc ſunt, qvæ ex indultu Tuo, Gratioſe Patrone, de obſcuro ſatis Botanicorum circa hoc thema ligitio proferre potui, minimè tamen eò redactus Tibi videbor veſaniæ, ut illas tot virorum lites compoſuiſſe, mihi perſvaſerim, qvi potuis lapſum graviorem, ſi qvis fortè mihi acciderit, lubenter, ratione victus & experientia, agnoſcere nullus erubeſcam. Qvis enim, qvæſo eſt, qvi in his rerum tenebris

nebris non cœcutire velit? Qvis eſt, qvi ex tam obſcuris, mutilis, dubiis, & inter ſemet ipſos diſſentientibus Majorum, Arabumqve deſcriptionibus lucem aliqvam in tenebroſo conſtitutus angulo fœnerari qveat?

Præparata, qvæ ex noſtrâ conficiuntur Zedoaria, ſunt, vel in *forma ſicca*, ut Pulvis præparatus, confectus inde Panis, Conditum, & torturâ Ignis elicitum inde Sal; Vel in *forma liqvida* Succus, Spiritus, Tinctura & Eſſentia, Infuſa, Olea; vel in *forma media*, ut Extractum, & inde paratæ Pillulæ, Boli, Syrupi, Eleoſacchara Morſuli, Cataplaſmata, Linimenta, Balſama, & qvocunqve tandem nomine veniant. Qvorum potiorem dabimus renſi-

cenſionem, ubi in brevi Ideá virium. Zedoarinarum tradituri ſumus applicationem.

Nunc permitte porro, ut interiora luſtrem & Zedoariæ evolvam qvalitates.

Sectio V.

De Qvalitatibus Zedoariæ.

Qvalitates primæ Galenicorum an dentur. Non benè dicuntur Primæ. Thomæ, Fernelii, Helmontii ſententiæ. Qvæ ſint primæ Qvalitates rerum. Humidum & Siccum, Calidum & Frigidum ex Mechanicis principiis deducitur, qvæ cum

Chy-

Chymica explicatione neqvaqvam pugnat. Zedoariæ Qvalitates Primæ & Secundæ. Earumqve per experimenta aſſertio.

SUſpectum qvidem plerisq; hodiè eſt Qvalitatis vocabulum, ut tantum non ſtomachum moveant moderno tempori præteritorum ſeculorum ſcriptores, hiſtorias ſimplicium, viresqve recenſentes. Qvippe veteribus in viribus ſimplicium delineandis, Galeno potiſſimum & Avicennæ, nil magis uſitatum eſt, qvam illa qvatuor Qvalitatum, ex Peripathetico Elementorum qvaternione oriunda, nomina, eorumqve absq; omni fundamento graduationes multiplices, qvibus non tantum

vires, ſed & omnes operan-
rationes dilucidare ſattagunt
iisqve propterea Primarum ſe
Manifeſtarum qvalitatum titu
los tribuunt, ſimplicibus auten
non Actu ſed Potentia ineſſe
ediſſerunt. Re tamen paul
altius penſitata, dubii hæremus
utrum tales, in corporibu
cujusvis generis qvalitates
qvas ipſis ordinariò affingimus
deprehendere liceat; an fort
per pluralitatem attributorum
reſpectivorum ſeducti, eorum
originem ad tot diſtinctas Enti-
tates qvalitatum (haud benè)
referamus, qvippe qvæ ex plu-
ralitate vel diverſitate occuren-
tium ſaltim objectorum exter-
norum oriri videntur. Sanè
enim nec ignis calidus eſt, nec
caloris tantillum poſſidet, niſi
in

in qvantum organa corporis noſtri ita ſunt fabricata, ut ratione celerrimi motûs, ſive dicas â materia ſubtili, ſive ab acidis ignis particulis, in iisdem excitati, illi calorem tribuimus: nec Mars ab eodem candeſit, niſi in qvantum hic, ab igneis iſtis particulis, in ſui minimis motus, noſtris ſenſoriis talem impreſſionem caloris notione inſignitam facit. Suſpecta proinde jam olim plurimis hæc in naturalibus philoſophandi ratio fuit, ut inſaniæ opus *Sennertus* eſſe dixerit, omnia ad qvalitates manifeſtas reducere velle, & *Fernelius de abditis rerum cauſis lib. 2. c. 17.* neminem caloris in igne naturam & operandi modum clarius explicare, atqve Magnetis ferri vim locomotivam.

Verba ejus ſunt hæc: *ſi qværam unde ignis comburit, aut eas qvas dixi vires accepit, non aliunde dicere poſſis, qvam ſummo eſſe illum calore, & hanc eſſe illius naturam & proprietatem. Hoc enim certe reſponſo doctè videberis ſatis feciſſe:. & tamen cum Magnetem dico ferrum attrahere, aut Pæoniam comitialem morbum profligare, ingenitâ ſibi proprietate, non videor tibi Cauſam ſatis dilucidè exprimere!* Et paulò poſt concludit, non *omnia fieri his qvalitatibus, & ſi qvæ ab illis fieri traduntur, ſciri putes, nil eſſe, qvod neſciatur, neqve occultarum proprietatum magis, qvam Elementorum affectionibus nos in admirationem adduci oportere.* Qvæ ſanè ingenua ſatis eſt confeſſio primas

qva-

qvalitates non cognoſci clarius, qvam occultas. Sed ponamus eſſe talia in corporibus, vox tamen PRIMARUM QVALITATUM minus congruè ipſis conceſſa videtur: Qvippe qvæ talem ſub ſe includit qvalitatem qvæ absqve ulla alia realiter corporibus ineſt, & ex qva deinceps aliæ qvalitates ſeſe poſteriores producuntur. Frigidiſſima calx viva, affusâ aqvâ itidem frigidiſſimâ ova ad duritiem concoqvit, qvin & ferramenta excandeſcere facit. Limatura chalybis aqvâ frigidâ aſpersâ, ſpiritus Nitri nitro fixo affuſus incaleſcunt. Aqva fortis, cui infuſum eſt Sal Amoniacum, ſi ſulphur addas, efferveſcit &c. manifeſto indicio præextitiſſe aliqvam qvalitatem in

 iſtis

iſtis corporibus, calore tali priorem, qvalis poſtmodùm producebatur. Et proinde illud qvoqve cadit, qvando dicunt, Potentia non Actu, corporibus eadem inexiſtere; ſi enim potentia illa activa apta nata eſſe debet, ad producendum aliqvem effectum realem, neceſſe eſt, ut illa potentia etiam reale qvid ſit in corpore, alias ab abſurdoNonente aliqvid oriretur.

Talia procul dubio cum animadverterent *D. Thomas* & ſeqvaces, dicebant qvalitatem eſſe, non eam per qvam res diceretur qvalis,(ac ſi rubedinem, albedinem, &c. definires, eſſe id, per qvod res alba vel rubra dicatur, aut eruditionem & probitatem, id, propter qvod homo probus vel erud.tus audiat,) ſed

imp.

modum & determinationem ſubſtantiæ, qvam ut vagam & illimitatam vel adagendum vel ad patiendum, vel deniqve ad figuram, determinat qvalitas, easq; ab aliis ſejungit. *Videatur Duhamel. Tom. 2. Oper. Phil. lib. 1.* Edocti forsè id *â Fernelio lib. 2. de Abdit. Rer. Cauſ. cap.* 17. omnes operationes â *totâ corporum ſubſtantiâ* oriri ſtatuente. A qvo non adeo multum recedere videtur *Helmontius*, qvi ex, *ſeminibus*, & *virtute rerum ſeminali* qvaslibet concretorum derivat virtutes. Ut enim illi in rei ſubſtantia formam potiſſimum conſiderarunt, per materiæ modificationem operantem; Ita Helmontius, cum aſſeclis, ſeminale principium mediante ſpeciali texturâ materiæ,

 ceu

ceu qvorumvis attributorum, & qvalitatum fundamento, activum, reſpiciunt.

Ulterius verò ſi progredi, & modernam mechanicam conſulere, atqve altius nonnihil mente revolvere liceat, ſermonem eſſe de corpore naturali, adeoqve de Materia, cujus natura, & eſſentia de eſſentia qvanti participat, qvantum verò omne ſub aliqvibus comprehenditur terminis, & tunc figura audit, juxta *Euclidem l. 1. Elem. def. 14.* qvæ nonniſi mutata, corporum conſtituit varietatem, non abſonum fortè erit, ſi *Primas rerum Qvalitates ipſiſſimas minimarum particularum, totum illud corpus conſtituentium, figuras dicamus*, ſecundum qvas ſibi invicem variè commotas varias

acti-

actiones edunt, & hinc pro ſenſuum diverſitate diverſas producunt qvalitates ſenſiles. Hæ namq; ſunt illæ ipſæ Ideæ, ſeu Characteres, Divinæ omnipotentiæ, in primâ corporum creatione impreſſæ, qvarum beneficio & adhuc fœcunda exiſtunt rerum ſemina, qvæ non tantum in corporum productione, ſed & productorum operatione per multiplices permutationes ferè tantum mechanicas ſeſe exſerunt; Ac propterea ex figuræ ſuæ ſecundum minima magnitudine, ſitu, ordine, exinde reſultantium inſenſibilium partium texturâ, & hinc dependente variâ ad alia corpora habitudine & reſpectu, tam activo qvam paſſivo, clarè magis ma-

gisq;

giſq; diſtinctè explicari omnes iſtas operationes poſſe, auguror.

Ex illâ autem minimorum contextorum varietate in tantâ ſpecierum & Individuorum copiâ, tantum non infinitâ, ortæ ſunt difficultates ingeniis humanis, ut, pro ſublevando ab infinito abhorrente intellectu noſtro, in explicandis corporum naturalium phœnomenis, ad alia magis in ſenſus noſtros incurrentia principia concurrerint, & nunc ad Sal, Sulphur, Mercurium, nunc ad ſola Salia, tanqvam univerſaliora, Acidum & Alcali confugere neceſſe habuerint, qvæ tamen, ut non pro primis haberentur, ſed poſt figuræ motu modificatæ principia ponerentur vellem. Idem enim ferè, qvod in literarum, vocunq;

gene-

geneſi, in rerum evenire ſolet, compoſitione. Dum enim, cuivis puncto non idem contingat terminus, neq; ſingulæ, qvas habet terminus partes, priſtina legant veſtigia, ſed novis ſemper ſuccedant veſtigiis, planè antehac non preſſis; aliter, fieri non poterat, qvàm ut tàm diverſæ inde emanarent literarum notiones. Qvamvis vero magnitudine ſuâ ſat evidens ſit literarum numerus, earum tamen omnium non niſi unicum erat Principium, ſeu Elementum, Punctum ſcilicet, qvod ſicut accedente motu varios acqviſivit terminos, ita variam induit faciem, literarum diverſitatem deſignantem. Qvemadmodum porrò Subſtantia, Eſſentia & Qvalitas vocum â

Syl-

Syllabis, Syllabarum, â literis, earumqve diſpoſitione, originem numerat, qvæ licet pro diverſo ſitu, ſyllabas, vocesqve, efformant, neqve tamen, ſi vel omnium, qvos vaſtum continet mundi ſpatium, librorum, conferres compoſitiones, Subſtantiam, Eſſentiam aut Qvalitatem immutant: Ita corporum qvoqve Subſtantia, Eſſentia, & Qvalitas à figuratis corpuſculis, & horum diverſitas ab ipſorum figuris, multiplici habitu incedentibus, multiplex & varia oritur, qvæ textura, ſeu diſpoſitio, & nexus cum vicinis mutari qvidem poteſt, Eſſentiâ, qvod durum dictu multis videbitur, illæsâ.

Cum itaqve *Figuræ* prima rerum ſint ſtamina, & *Figura-*

tum

um corporibus Proprium, Qvarti, qvod dicitur, modi, conſtituat, qvid obſtat, qvo minus ſuſpicarer *Calidum*, & *Siccum*, *Frigidum* & *Humidum* (ſi admittamus) eatenus dependere â figurâ; qvatenus corpora talia aëris motum vel adjuvare vel impedire valeant. Dum enim aër nimis commotus & attenuatus, corpus meum irruit, omnes humores propellit, & â ſe invicem diſpellit, organa tactus ita afficit, ut *Calorem* utiqve perſentiſcam. Qvatenus verò aër planè non commotus, & ab aliis potius particulis preſſus, partes corporis mei comprimit, talem cauſatur effectum, qvem dico *Frigidum*. Sic ſpiritus Nitri dum Martem ſolvit, calorem inten-

intenſiſſimum excitat & corpus relinqvit mere Terreum. Nitroſæ enim particulæ, qvæ placido anteà agebantur motu, poros Martis dum ſubiére, meatusqve inibi pro intimioribus exſpatiationibus invenêre, minima qvævis Martis qvaqvaverſum abripiendo, motum celeriorem, & tantum non perturbatiorem excitant, unde ita incaleſcit vas, ut manus illud ferre reformident. Scobs chalybis in ipſo per accenſam candelam tranſitu igneſcit, eò qvòd figuræ ſcobis inſenſiles ita diſpoſitæ erant, ut aërem circumjectum, idoneũ pro exſolvendo menſtruũ, ſtatim recipere valerent. Hyſtericæ vero mulieres de intenſo ſæpè capitis frigore con-

conqveruntur, cum tamen externè tactu exploratum illud caleat, ſed accidit, ut, membranis acido humore magis adhuc preſſis, totum corpus ſubitò velut frigore perhorreſcat. Ex his verò duabus Qvalitatibus poſteriores duæ Humidum & Siccum reſultant, ita, ut omnia qvæ eminenter ſunt Calida, ſiccent unà; ſicut ea Humida ſe ſimul exhibeant, qvæ Frigida dicuntur. Qvotenus ſcilicet illa aërem admittendo humores diſſipant magis, hæc verò, dum aëris influxum non nihil inhibent, humidas particulas potius tuentur. Aliud enim certe eſt qvando corpus ſubſtantialiter Humidum vel Siccum dicitur, qvamvis & talia corpora non niſi intimior figurarum

con-

conditio â ſe diſtinguit. Qvatenus enim partes corporis minimæ ita ſunt flexiles, ut, pauciſſimis ramulis ceu anſulis ſeſe invicem comprehendentibus, aliorum corporum meatus ſine ſciſſione aut ruptione ſubeundo figuras vicini circum volvendo amplectantur, Humidum dicimus; qvatenus vero corporis minima ita in ſe invicem ſunt complicata, ut, ætheris acceſſu liberiori orbata, velut ſecundum plana ſibi invicem cohæreant, Sic cum evenit. Hinc eſt, qvod ſubſtantialiter humida, exſiccent & calefaciant, ut Vinum, Spiritus vini: & ſubſtantialiter ſicca refrigerent, ut Nitrata, & Salia Fixa, qvod duriſſimi lapides in liqvores abeunt, & humida qvævis in pulverem

con-

converti qveant. Hinc ſi ſpiritus vini puriſſimus cum ſpiritu urinæ, qvi longà fermentatione præmiſsâ elicitur, unâ conjunguntur, ſtatim in nivis ſpeciem, Helmontio autore, concreſcunt. Hinc eſt qvod ſpiritus Nitri cum Nitro fixo deliqvato in ſal petræ revertitur. Sic ſpiritus ſalis cum albumine ovi concuſſus ſtabile largitur corpus, & ſola concuſſio lactis concedit Butyrum; ſic & Argentum vivum in vaſe vitreo ritè concluſum, & in arena, continuato igne ſatis vehementi per aliqvod hebdomadas (ſex vel ſeptem fortè) collocatum, in pulverem rubrum, qvem præcipitatum per ſe appellamus, abit; qvin & ſolius plumbi fumo præcipitatur in pulve-

rem longè durum &c. Qvicqvid ſit, credibile eſt, ſtare poſſe illas qvatuor qvalitates, ſi non in Primis, in Secundis tamen certè vel Tertiis, ſocias ſibi adjungentes Liqvidas & Fluidas, qvin & Viſcidas aliasqve, vocumqve originem non à priori numerantes, ſed inde potius unde tota Medicinæ Theoremata conflata ſunt, atq; creduntur. Hæc vero aſſerentes minime Chymicis rerum explicationibus lites movemus, Calidum ubi medicamentum eſt, illud, in qvo principia illa Sulphur potiſſimum cum Sale Volatili prægogativam qvandam habent; Frigidum verò, ubi nec Volatiles, nec Sulphureæ adſunt, aut parcius inhærent, vel ſubjugatæ deprehendun-

luntur, adeoqve illa pro aëris
notu adjuvando, hæc pro inhi-
endo & deprimendo qvaſi
ptiſſima ſint corpora. Sic
Humidum particulis Aqveo
Mucaginoſis explicatur, & ſic-
um Terreas prædominantes
um Sulphureis nonnihil per-
niſtas, agnoſcit; qvi potius
omne dominium, omnesqve iis
ribuimus honores. Sed neq;
altius ire licet hac vice, neqve
adeo placet. Non enim aërea
lla Phyſices myſteria, & cali-
gantes Qvalitatum aut Elemen-
orum ſubtilitates, qvæ tot me-
ioris notæ hominibus tantum
non cerebrum cardine emove-
unt, mihi unqvam Piam ma-
rem læſerunt aut tangere po-
erunt. Qva propter ad ipſius
potius Zedoariæ noſtræ Qva-

litates acceſſum paramus.

Ipſas Zedoariæ qvalitates qvod attinet, ſat manifeſtè deprehendimus, conſiſtere eas in tenuibus, acutis, non nihil ramoſis, teretibus particulis, qvæ propriarum craſſarum preſſurâ ita in ſe invicem complicata videntur, ut non niſi æthereo accedente menſtruo ſeſe exſerere valeant. Et propterea inter calefacientia & ſicca referebatur olim. Tales ſcilicet pro recipiendo aëre ita adaptatæ ſunt, ut fluidum hoc Athmoſphæricum, in humores, ſylveſtribus particulis denſos, actu-rum, hiſce, ceu armis, uti, & â ſe diſpellere qveat.

Deindè admotâ ad narium cavitates radice, ſalino ſulphuriuſcula mediante aëre deprehen-

ıendimus effluvia, nerveas ſu-
ɔerioris membranæ fibrillas, &
n eisdem habitantes ſpiritus
varia titillatione commoventia,
ıvi eundem per continuam
llorum ſeriem adcerebrum,
ıt ibidem â mente percipiatur,
lérivant motum, penetrantem,
ɔeculiarem, & camphoraceam
edolentem proſapiam, non ſe-
us ac Cardamomi, Cinamo-
ni, ipſiusqve camphoriferæ ar-
ɔoris radices excitant. Denti-
ɔus vero comminuta, ſalivaqve,
enui, ſpirituoſo tamen noſtro
luido, omnes ſolvente particu-
as, irrorata radicis portio, pap-
illas lingvæ nerveas ex inti-
ıiori membranæ ſubſtantia
mergentes, ſeqve in tenues
oros exteriori membranæ pro-
ıios inſinuantes, ita ferit & vel-

licat, ut faucium lingvæqve fibræ pungi, rodi, & tantum non exuri ſentiantur; qvâ triſti & acerbâ nervorum vellicatione ſpiritus per totum ſyſtema noſtrum diffuſi, ſimilem motum ad ſenſorium commune deferunt, mentiqve de acribus aromaticis amaricantibus percipiendis particulis ſuſpicionem porrigunt: Qvod dum fit, grata qvædam ſupervenit titillatio, qvâ nervi refocillantur, motus blandior ſpiritibus obrepit, & vellicationes â ſalinis angularibus aciculis inflictæ, qvâdam particularum rotundiorũ blandâ ſvavitate obliniuntur, ut, recepta hâc ſvavi motus modificatione, Ideam aromaticæ oleoſæ blandæ volatilis ſubſtantiæ mens ſibi adjudicet. Idqve

ipſum

ipſum eſt, qvod qvotidiana comprobant experimenta, qvorum qvidem farraginem noſtra in tractando igne ſuppeditare nobis poſſet ſedulitas, modo ſuperfluam non timeremus objectionem, acerbaqve, artis, non naturæ eſſe producta, qvæ paramus experimenta, judicia. Simpliciſſima namqve veritas qvasvis Vulcani imaginarias etiam illudit violentias, & primo ſtatim intuitu cauſarum patrona exiſtit. Qvid verò ſimplicius, qvam craſſam radicem mortarii adminiculo redigere in Alcool, ſed & hic comminutus pulvis, libertati ſuæ per aliqvod tempus relictus, de volatilitate ſeceſsâ loqvi poteſt, dum ſic comeſta tantum ſalinæ acredinis nerveis lingvæ no-

noſtræ papillis objiciet, qvantum Dea Flora virginitatis ſuæ proferre poteſt ſpecimina. Qvicqvid ſit amaras, cum blanditie qvâdam mucaginosâ ſatisq; obtusâ adhuc gloriabitur reliqvias, qvas eâdem felicitate aqva ſimplex ſui juris in tepido aëre facere poteſt, ut non niſi terreum magma judicare qveas; qvod paulò longius ſi leni igne coqvas ſuperficiei liqvoris aut vaſorum lateribus communicare ſolet mucaginoſo oleoſas.

Sectio VI.

VIRIUM

Zedoariæ brevem ſuppeditat Ideam.

Vires

VIres ſunt Stomachicæ, & quænam? Aperientes & quænam? lexipharmacæ, quare? Genuinum Camphoræ Oleum ex Radice Cinamomi, Zedoariæ, Cardamomi elicitur, non omnis ex arbore Camphori ferâ. Camphoræ in Malignis præſtantia. Uſus in Febribus Intermittentibus, Anorexia, Catharris Vermibus ejiciendis. Præparatio genuina. Extractum & Eſſentia Febrifuga. Succus expreſſus. Noduli, Morſuli &c. Porrò Flatus diſcutit. Cachexiam ſanat, Nervorum & Uteri affectus tollit. Spiritus deſtillatus. Tinct. Cachectica Eſſentia Carminativa. Eſſentia Nervina, Antepileptica. Pilulæ Cachecticæ. Linimentum Nervinum. Tandem etiam

 am

am Malignitati reſiſtit & in Continuis Febribus prodeſt. In Impotentia, Senio, Melancholia, conducit. Panis ex Zedoaria conficitur in India. Contrajervæ polychreſta vis Alexipharmaca probatur & rejicitur. Aceta. Tinct. Bezoardica. Miſtura ſimplex. Aqvæ Magnenimitatis, & variæ Compoſitiones qvas Zedoaria ingreditur. Ambra Minerale eſſe conjicitur. Concluſio operis.

SEd ſeponamus jam cogitationes priores, ut uſum, experientiâ confirmatum, tanqvam poſteriores, in brevi Idea adducere locum habeamus. Triplex autem potiſſimum Zedoariæ debetur uſus, qvorum prior, propter *fixas amaras* potiſſi-

riſſimũ partes inter STOMACHICOS ponitur; alter ex *Volatilium* particularum acredine APERIENS dicitur; tertius ex decenti particularum harum cum *mucaginoſis* ſeu *oleoſis* mixtura, emergit ALEXIPHARMACUS. Vix enim præter ad hos tres fines conſtituit medelam.

Primò itaqve, ſi permiſeris P. O. M. STOMACHICUM dicam aroma noſtrum, idqve ex amaris potiſſimum ſeu fixis conjicio particulis. Amarorum enim corporum particulæ cum minus ſint flexiles, furcatisqve qvaſi conſitæ aculeis, membranam ſenſorii non adeò altè, ſed ſuperficatienus ſaltim afficiunt, & nonnihil adſtrictionis poſt ſe relinqvunt, hinc nunqvam alembicum aſcendere, gratoq;

 pli-

plicis ventriculi amarore Aqvam vel Spiritum maritare, poſſunt, ſed in fundo potius remanent, & vires ſuas Extracto, Eſſentiis, & Salibus conficiendis largiuntur.

Aperiens in altera claſſe dicitur, qvatenus, ut omnia corpora ſale ejusmodi acri volatili turgida, particulas habet teretes, angulares, flexilioribus præditas aculeis, & non nihil ramoſas, lateribus fibrarum adhærentes, Gas heterogeneum attenuandi, acidumqve (nerveas premens fibrillas, aut acutis ſuis cuſpidibus in baſin coniformem deſinentibus, ut qvovis modo applicatæ membranulis, dum ampliores qvam alia corpora cauſantur fibrarum inciſuras, comprimens, eosdem

qvaſi

vaſi conſtringat,) diſcuti-
ndi & alterandi, aptiſſimis,
:onſtat; gratâqve ſua volatili-
ate, & Spiritus & Aqvas, &
lea, & ſalia largitur, magnæ
itilitatis, ubi neceſſitas reqvi-
it, medicamenta.

Tertiò tandem SPIRITUM
oſtrum animalem in reg a via
rrantem, fluidum noſtrum
iniverſale diſturbantem, & cra-
in ejus tantum non evertentem
ut plane officia ſua negligen-
em, torpore exuit, ad rectam
viam reducit, &, ut ſpartam
qvam nactus eſt ornet, additis
qvaſi calcaribus, admonet.
Propterea putredini humorum
reſiſtit, ne ſtagnans liqvor ca
piat vitium, neve vappeſcat,
balſamicâ oleosâ ſui portione
ſpiritûs turbatiorem motum

 invi-

inviſcando qvaſi, impedit, ne reſolvatur nimis ſangvinea maſſa neve nervi adeò ægre afficiantur, partes nutriendæ abſumantur, & ſecretoria organa impetuoſiori humore obruantur, ut verbo rem complectar: omnibus aliis pretioſo titulo ſplendidis Bezoardicis, Antimoniatis, qvin & Nervinis, palmam, præripiendo, tanqvam Polychreſtum ALEXIPHARMACUM in ſumma etiam malignitate, ſeſe exhibet. Id qvod minimè mirum videbitur iis, qvi & mucaginis, reſolutos humores, turbatam ſpirituum & afflictam Nervorum œvonomiam, reſtituentis, & Camphoræ qvoqve magni iſtius Nervoſarum partium ſolatii, qvantitatem in ſinu ſuo gerere Zedoariam norunt,

ut

ut multi ſint in ea ſententia, qvod non tantum oleum noſtrum Camphoræ, qvod ſcilicet India nobis ſuppeditat, ſed ipſa qvoqve Camphora non niſi ex Cinamomi, Zedoariæ Cardamomiqve eruatur radicibus. Facilè verò largimur, qvod fortè magnam ſatis talis generis Camphoræ qvantitatem nobis transmittant, vix tamen, & ne vix qvidem, crediderim, eam omnem abſolvere copiam, qvi potius ex Magni Nominis Hermanni relatione, & *Ephem. Germ. Obſervationibus Dec. II. Ann. I. p. 371. Ann. IV. pag. 9.* Id edidici, Camphoram noſtram, arboris Sumatrenſis Camphoriferæ, qvalis & Lugduni Batavorum & Amſtelodami colitur, laminulas tenuiſſimas blando

Sale Votatili & oleoſo non nullo mucagine turgidas, ex interioribus ligni (qvod enim in maris alveo ejus nativitatem qværit Averroes, nihil adnos) foveis collectas, & ad nos transmiſſas eſſe. Hoc interim certum eſt, genuinum Camphoræ oleum, qvod & in Belgio, & apud nos proſtat, ſicut eſt rariſſimum, ita omne ferè ex Cardamomi, Zedoariæ & Cinamomi radicibus vi ignis elicitur apud iſtas gentes, qvarum inter commisſuras, candidas pellucidas â natura elaboratas tales laminulas delituiſſe ipſi novimus. Hæc verò ipſa Camphora, & cum ea Zedoaria noſtra, ſi qvicqvam aliud, rebellem in microcoſmica Republica turbam compeſcere, & ceu qvondam Mene-

nius

ius Agrippa diſſentientem Po-
pulum Romanum ſedare valent.
Hinc etiam, cum ſatis receptum
it ut ſtimuli loco iis utamur,
quæ de natura ſtimulandi par-
ticipant, optimum Zedoariæ ſti-
mulum vetuſtioris præſertim.
In Camphorâ ſemper obti-
nuimus.

Magno proinde cum emolu-
mento datur in

FEBRIBUS INTER-MITTENTIBUS

præſertim in contumacioribus, Qvotidiana & Qvartana, qva-
rum nidos diſſolvit, diſſolutos ad ejiciendum præparat, ipſaq; vaſa ſtimulat. Qvo fine & præmittitur univerſalibus, & iisdem poſtponitur

Radix præparata

partim ut mitigetur acredo medicamenti hujus, partim ut eò gratius appareat ægro, ejusqve principia activa citius ſe explicare qveant. Licet verò omnium ferè radicum, qvas acredo fecit ſuſpectas, præparationem aceto inſtituendam ſvadeant nonnulli, aut vino omnes aromaticas radices macerare jubeat *Crato*; omne tamen punctum ſolam pulveriſationem abſolvere poſſe conjicio, qvippe qvæ ſola ſufficienter particulas acres & aromaticas Zedoariæ infringere poteſt, ut ſatius eſſet, pro iis retinendis, qvàm dilapidandis, qvæ poſſidet, bonis excogitare artificium, & *Cratone* monente in Con-

ſiliis

ſiliis, non niſi fruſtulatim eandem exhibere. Datur itaqve tàm per ſe, qvàm cum aliis medicamentis Præcipitantibus, Incidentibus & Febri fugis dictis, qvale eſt illud, qvod habet Mynſichtus *ſect. 5.* de ſpeciebus *pag. 129.* in armament:

Extractum

qvod inde paramus cum *Gentiana* & *Sale Centaurii minoris* maritatum, Mynſichto Hauſtum & Bolum febrifugum *ſect. 3. pag. 77. 79.* concedit; Nobis vel in ſubſtantia exhibetur, vel ad *PILLULAS* recipitur

Rec. *Extract. Zedoariæ*
Rhabarb.
Abſynth.
Spec. Dia piper. ā ſcrup. ſemis.

Olei

Olei Caryophyll. q. ſ.
F. l. a. pillulæ XXXXV.

qvas debito tempore adhibitas non fruſtraneas fuiſſe comperimus.

Eſſentia ſeu Tinctura febrifuga,

Rec. *Extract. Abſynth.*
Fumar. ã. drach. jj.
Card. bened.
Cent. Min. ã. unc. ſemis.
Zedoariæ drach. VI.
Sal. Cent. Min.
Zedoar. ã. drach. ſemis.
Nuc. Moſch. Drach. ij.

& cum ſufficienti qvantitate *Spiritus Zedoariæ* per cohobationem parati, v. g. parte octupla, extrahatur Tinctura, magnæ utili.

tilitatis in ſtomachi debilitati-
us, á ſaburra viſcidâ tonum
brarum laxante, ortis. Inci-
it enim adeò potenter craſſas
 viſcidas partes plicis ventri-
uli inhærentes, & ad evacua-
onem attenuatas diſponit. Qvo
 caſu magni qvoqve æſtimat
Elixir febrile Michaelis, Celeb.
Ettmüllerus, prax. p. m. 230.

Miram ſecundò præſtat ope-
am in

ANOREXIA,

vè ea ſit ex cruditatibus ab in-
eſtis relictis, ſivè á bile viſci-
iori, ſivè á catharralibus de-
uentiis, per ſe, & cum appro-
riatis aliis, *Arinis*, cujus in tali
aſu efficacia tanti æſtimatur
b incomparabili Gothano Lu-
ovico in pharm. mod. ut poly-
chre-

chreſtam eam appellet; *Cry-ſtallinis*, qvæ *Langius lib. 3. ep. c. 4.* propterea bilis antidotum nominat, & in omni vitio bilis laudat non ſecus ac *Ettmüllerus de uſu præcipitant. pag. 31.* vel *Succinatis*, de qvorum in catharsis bonitate ſolius ſufficere poſſet *Cratonis* autoritas, niſi qvotidiana idem approbaret experientia. Vide *celeberrimi Mayernes, Angli, Pulverem* dige-ſtivum *l. 3. prax. cap. 1. pag. m. 211.* & *Mynſicbti in Armament. ſect. 5. pag. 126.* *Species* ſtoma-chicas &c. Salia enim ſylve-ſtria temperat, viſciditates atte-nuat & reſolvit, à putredine hu-mores arcet, fibrasqve leni ſua adſtrictoria vi roborat, & in pri-orem ſtatum reſtituit, ut non inconſultò *Cl. Heer* tanqvam

Uni-

Jniverſale præmittat in *Fon*-
um Spadan. cura.

Succus

vi ſolenni aliàs more ex re-
enti radice exprimi, & vel vi-
ello ovi, vel ſacharo clarificari
oteſt, ex defectu recentis plan-
æ nobis non æqvè conceditur.
ndi interim teſte Monſ. Dellon
lans Relation d'un voyage des
ndes Orientales maximiſeun-
lem faciunt, cùm illis anchora
it malusqve, h. e. unicum refu-
ium in Colica maligna Crudi-
atibus Ventriculi, & contuma-
ioribus viſciditatibus conſti-
uat, ubi cum blanda alvi ejecti-
ne materiam unà eliminat,
dqve cum Betonicæ Radice ve-
è comunè habet.

Vina

proinde ſi cui arrideant, conſulere poteſt Mayernen in *prax. pag.* 209. Mynſicht. *ſect. 12. & ſect. 14. pag. 197. & 354.* aut pro re nata Magiſtrale componere pro lubitu v. g.

Rec. *Rad. Zedoar.*
Acor. veri.
Galang. ā. unc. ſemis
Ari. Drachm. ij.
Herb. Abſynth. aqua tepidâ præpar. man. ſemis.
Summit. Cent. Min.
Meliſſ.
Ment. Criſp. ā. man. j.
Fumar. man. ij.
Nuc. Moſch.
Macis,

Cin-

Cinnamom. elect. ã. unc. ſemis
Cubeb. Drachm. j. conciſ. cont.
D. Spec. zum Wein

vo etiam pertinet *Aqua Rhyei Catharralis*, qvam Alex. Farneſius, Parmenſium Princeps, ro arcano plus qvàm Eleuſinio habuit, & pro fido ſemper, Catharralibus affectibus medicamento commendat Henricus ab Heer in obſerv. de Acidalis, *c. 11. pag. 103.* cum annexâ eſcriptione genuina.

IN VERMIBUS

xpellendis itidem, ſi qvicvam aliud, ſtat promiſſis, tàm nternè, qvàm externè adhibi. Teſtis eſt Magnus trium mperatorum Archiater *Crato Conſiliis p. m. 587.* qvi ſeqventem PULVEREM magnis effert audibus Re-

Rec. *Rad. Zedoar. Drach. iij.*
C.C. uſt. unc. j.
Sem. Coriand. unc. j. & ſem.
Portulac.
Citri ã. Drach. ij.
F. Pulvis pro ætatis conditione dividendus.

Nos Zedoariam eo fine exhibere ſolemus in

Extracto,

qvod proprio ſale nobilitatum, aut cum tantillo *Cinnabaris nativæ*, *Mercurii dulcis* ritè parati & *olei Tanaceti* in pillulas redigimus, vel ſuperius datam *Eſſentiam Febrifugam* ſolitariè & cum *Elixirio proprietatis* miſtam exhibemus. Idem præſtat *Eſſentia Abſynthii* compoſita Wedelio comprobata, & in

Amæ-

Amœnit. Mat. Med. l. 1. ſect. 3. c. . *§. 158.* deſcripta, qvippe qvæ n Cruditate tam acida, qvam iliofa, qvam pituitoſa maximi ſt uſus. *Aqva ſtomachalis P. H. D.* apud *Schrœd. in Theſ. pharm. p. 19. 29. &c. Elixir vitæ Mathioli, Spiritus vini aromatiſatus Mynſichti, Aqva ejusdem Anthelmintica ſect. 20. pag. 325. Aqva vitæ utiliſſima Zacuti Luſitani in pharm. p. 101. Stomachicum deſtillatum Horſtii & infinita alia.* Qvibus Boli placent, jungant *Species Diacymini vel Diatrion pipereon Zedoariæ, additâ Cinnabari vel nativâ vel Antimonii* (non obſtante qvod nuper exploſa utraqve fuerit) *Oleo Cardamomi, Carlinæ, & Conſervâ* appropriatâ: aut conficiant

Morſulos v. g.

Accipe *Rhabar. ppt.*
Carlin. ã. drachm. j. & ſemis
Zedoar. drach. j.
Cond. Cort. Citr.
Aurant. ã. drach. ij.
Sem. Zedoar. ſcrup. ſemis.
Muſc. Corall.
C. C. philoſ. ã ſcrup. ſemis.
Trochiſc. de Myrr. ſcrup. j.
Ol. Tanacet.
Abſynth. ã. gutt. iij.
Zedoar. gutt. V.
Sachar. in ſuffic. qvant.
Aqvæ Scordii ſoluti unc. iij. vel IV.
M. F. Morſuli.

qvibus contractior apparatus placet, ij in ſola *Zedoaria, Carlina & ſemine Zedoariæ* ſubtiliſſimè

mè pulveriſatis, & cum ſacharo in rotulas redactis, addito tantillo Myrrhatorum & Tanacetinorum, acqvieſcere poſſunt.

NB. Dico *Semen Zedoariæ*, ex ſenſu vulgi, reverà enim Abſynthii Santonici Alexandrini, vel ut rectiùs dicam, Abrotani Perſici ſemina, ſive ſeminum potiùs involucra, oblonga, flaveſcentia, ex ſqvamoſis compacta tuniculis, qvæ *Santonici* & *Sancti* etiam nomine veniunt, & tantoperè in vermibus laudantur, ut *Ludovici in pharm. mod. pag. 345.* Corallinæ longè præferat.

Talia enim cuncta poros vermium, tanqvam eorum tracheas per totum corpus diſperſas, & pulmonum vices in iis ſuſtinentes, obſtruunt, propter com-

mixtum verò, qvod continent ſal, texturam ipſam aggrediuntur, eam rodunt, vellicant, & inteſtina ad ejectionem laceſſant. Malè interim ab his, ceu carnificibus, tractatæ inteſtinorum tunicæ à mucaginoſis leniuntur, lympha ventriculi ad putredinem vergens diſcutitur, collectæ abſterguntur ſordes, blandaq; vi adſtrictoriâ relictâ tonus viſcerum roboratur.

Externè regio ventriculi OLEO inungi poteſt, ex oleo Carlinæ, Tanaceti, Zedoariæ vel Abſynthii parato, vel Cataplaſmate abdomen muniri poteſt.

FLATUS DISCUTIT,

Qvatenus humores viſcidos à bile ſupra modum rarefactos & in ejusmodi flatulentum Gas reſo-

eſolutos, disgregat, membranis tali ſaburra tenſis priſtinum tonum reſtituit, & heterogeneum magma ad eliminandum laceſſit. *Datur* in hoc caſu cum *Helenio*, *Acoro*, (cujus in diſtentis ab Elaſticitate humorum membranis, fibrisqve ad ſpaſmum etiam irritatis tantum eſt ſolamen, ut omnem ſuperet ſpem & expectationem) *Sale volatili ſuccini*, aliisqve. Celeberrimus Ettmüllerus magni facit

Spiritum

deſtillatum Horſtii, qvi *l. 5. obſ. 1.* accipit *Zedoariæ libram unam*, *ſeminis Aniſi libram ſemis*, additis menſuris vini duabus, per qvatuordecim dies digeſtioni relinqvit, poſt deſtillationem ex

Balneo inſtituit, deſtillatum, cohobat, & deinde exhibet ad cochlear unum, in ventriculi inflationibus, Lypothimis etiam & palpitationibus Cordis ſupervenientibus. Sunt qvi laudant ſeqventem

Eſſentiam

Accipe *Extract. Zedoar. drach. ſemis.*
Olei Aurant. ſcrup. ſem.
Sal. Zedoar. ſcrup. ſem.
Spir. Vin. Tartariſ. unc. ij.

Alii contra majoris æſtimant, ſi *Spiritûs Salis Ammoniaci vinoſi drachmis III. addatur Olei Zedoariæ ſcrupulus ſemis* pro Tinctura externa paranda. Alii *Eſſentiam Carminativam Schræ-*

der i

leri theſ. pharm. p. 102. Aqva.
ontra Colicam ejusdem pag. 205.
ae! Mynſichti ſect 20. pag. 310.
Zacuti, & Mathioli Elixir vitæ
aliaqve aliis præferunt. Nos
nemini moventes rixas ſimpli-
cemZedoariæ Tincturam, aut
ex compoſitis, inſtar omnium
Eſſentiam Carminativam Wede-
lii omnem abſolvere paginam,
non neglectis appropriatis aliis
nobis perſvaſum habemus. Ad
ROTULAS porro Zedoariam re-
cipit *D. Joh. Beutlerus Horſtio*
qvoqve familiares, & SAL Car-
minativum laudat *Mynſichtus*
ſect. 12. pag. 203. inter externas
ENEMA & *Emplaſtrum Carmi-*
nativum ſect. 37. p. 506. ſect. 33.
pag. 439. Mynſichtus in Armam.
ſuadet. Cui placet CATA-
PLASMA,

Rec. *Spec. pro Catapl. de ferm. Mynſ. unc. j.*
Gummi Elem.
Tacamahac.
Juniper. ã. ſcrup. j.
Rad. Zedoariæ drach. j.
Ol. Nuciſt. ſcrup. ij.
Aceti par. & in diſcutiendis flatibus habebis egregium topicum.

Hactenus crudis viſcidis humoribus, chylificæ reſolutioni renitentibus, reſiſtebat Zedoaria, eorundemqve rarefactioni turbulentæ præveniebat, videbimus nunc qvid valeat in dirimendâ

CACHEXIA,

Ubi qvidem ſe commendat tàm ſimplex, qvàm compoſita

Tin.

Tinctura Zedoariæ.

Rec. *Chin. ponderoſ.*
Sarſ. ā. drach. iij.
Rhabarb. reſin. drach. ij.
Zedoariæ drach. IV.
Raſur. lign. Lentiſ.
Cort. rad. capar. ā. unc. ſem.
Cinnam. elect. drach. iij.
Macis ſcrup. j.
F. cum Spiritu Zedoariæ Tinctura.

Magni qvoqve uſus eſt exinde paratur

Nodulus

Additâ *Serpentaria Virginiaria, Leviſtico, Cortice Tamariſci, Radicis Caparum, Marte & Salis Tartari tantillo.* Neqve enim me terret maximi Ludo-

vici cenſura, qvi *Tamariſci & Caparum* corticibus inter aperientia & ſplenetica non opus eſſe in *pharm. mod. p. 378.* aſſerit, cum optimum exinde effectum apud clariſſimos practicor ſæpius viderim. *Cl. Bartholinus in Act. Hafn. Vol. 5. obſ. 119. ex drachma una Martis & Zedoariæ drachmis VI.* parat *ſacculum*, cui infundit vinum per aliqvot ſeptimanas, uſurpandum ad cochlearia qvatuor, pro vice unâ, illudqve promiſſa expleviſſe Ettmüllerus teſtatur. Neqve id eſt mirum iis, qvi Cachexiam (ſi modò unqvàm tolli poteſt) non niſi Stomachicis & Martialibus cedere obſervaverunt.

Pulvis

qvoqve exinde componi poteſt

Ca-

Cachecticus vegetabilis, addito *Rhabarbaro*, *Carduo benedicto*, *Gentiana* & tantillo *Abſynthii*, qvi pro uſu extemporaneo cum aliis *Arinis*, *Cinnabarinis*, *Martialibus*, *Myrrhatis*, *Caſtoreaceis*, miſceri & exhiberi poteſt.

Pillulas

ſi qvis exigat, ex tempore habere poteſt v.g. in

Extract. Zedoar.
Fumar.
Pulv. Cachect. Querc. ā *ſcrup. ſem.*
Tinct. Antim. Tartariſ. vel Martis pomat. q. ſ.

qvæ in omnibus viſcerum obſtructionibus ſuū habent uſum, *Conf. Horſt. l. 5. obſ. 5. & obſ. 24.* &c. Porro qvoqve in

NERVORUM ET UTERI AFFECTIBUS, maximoperè à Practicis ferè omnibus extollitur. Hinc PULVIS cum *Radice Valerianæ, Succino præparato, Laudano opiato, & tantillo Camphoræ vel Salis cujusdam volatilis*, præmiſſis tamẽ præmittendis conducit; & PILLULÆ, ex *Extr. Zedoariæ* cum *Camphora, Laudano opinato & Trochiſcis* de *Myrrha* paratæ ante paroxyſmum adhibitæ, egregia ſunt medicamenta in Epilepſia & Apoplexia. Hinc ad SPIRITUM Apoplecticum *Schræderus in Theſ. pharm. pag. 101. Williſius de anima brutorum p. 2. c. 8 9. 10.* in Apoplexia, Paralyſi, Stupiditate, Arthritide, ad omnes penè formu-

nulas recipit, ut & *Velſchius in obſervat. Reuſneri*, & *Crato in Conſiliis paſſim*. QVI INFUSA cupiunt, conjungant *Radicem Valerianæ, Pæoniæ, Sarſæ, fol. Rorismar. Serpill. Lunar. flor. Lil. Convall. Lavendul. Anth. Lign. Aloes. Viſc. quern. &c.* Tale Claretum Antapoplecticum Mynſichtus in *Armam. ſect.* 23. habet. Aut in uteri affectibus cum *Rad. Galang. Helen. Cinnam. ã drach. j. fol. Roſmar. ſalv. ã manj. F. Nodulus &c. pro re nata aliis maritandus*. ESSENTIAM qvoqve hunc in modum parat Practicus qvidam,

Rec. *Rad. Valerian.*
Nard. utriusqve ã. drach. j.
Zedoar. unc. ſem.

Flor. Major.
Lavendul. ã man. ij.
Cinam. drach. ij.
Caryophyl. drach. ſem.
affuſo Spiritu Vini fiat eſſentia, ſervanda uſui. Vel recipiat *Tinctur. Tartar. drachm. iij. Olei Zedoariæ gutt. IV.* pro extemporaneo uſu in menſium vitiis; aut præſcribat *Sal volatile oleoſum cum Spiritu Salis Ammoniaci vinoſo, Oleo Zedoariæ, Citri,* &c. Pertinere porrò huc videntur *Claretum matricem confortans Schrœderi, Aqva Mynſichti Hyſterica, Aqva Vitæ Anhaltenſium pro mulieribus, qvod apud Hofmannum in Theſ. pharm. pag. 81. extat, Spiritus uterinus, & Elixir uterinum ejusdem, Electuarium Uterinum Scharffii in Junip. c. 21. pag. 301.*

Pul-

*ulvis Hyſtericus Dominarũ Fo-
ſti & Auguſtanorum*, ROTULÆ
ORSTII *ex Spec. Diagalang.
rach. j. Extract. Zedoar. ſcrup.
m. Ol. Aniſi gutt. iij. & Sacha-
i in ſuff. qvant. Aqvæ ment.
luti drach iij. paratæ, Aqva, ſi-
e balſamum Embrion. Auguſtan.
Aqva hyſterica Panacis Heraclii
ompoſita, Theriaca Smaragd. no-
ilis Franciſci Ignatii Thirmeie-
ii l. 1. Conſ. Medicin. cap. 1. in
Scholiis & cap. 2. Anti hyſteri-
a Barbettes, & infinitæ aliæ Au-
orum* compoſitiones Zedoariâ
urgidæ.

Eatenus verò hic conducere
videntur Zedoarina, qvatenus
vel viſcido involutas, & torpen-
tes qvaſi, fibras, membranulas-
qve nerveas ſtimulat, vel ab
acido tartareoqve preſſas, hinc
laces-

laceſſitas & ſævientes compeſcit nervos. Teretibus enim ſuis ſpiculis tetraedras (ſi qvæ iis ſunt,) acidorum particulas disjungit, & mucaginoſis ſuis particulis habenas qvaſi ipſis injicit, ut ne cuſpides tetraedrorum ejusmodi ſalium baſi ampliori ſuper ſtructæ porisqve fibrarum applicatæ, eos adeò penetrare, & comprimere nervos qveant. Hinc eſt cur Magni Nominis *Ettmüllerus in Comment. Schrœder.* in qvibus, vis Cachexiæ, Stomachi & Uteri affectibus, qvin & doloribus poſt partum omnibus vegetabilibus; & in *Comment. Ludoviciano* omnibus Alexipharmacis, Antimoniatis atqve Nervinis præferat.

Tan-

Tandem etiam omnem ab-
ſolvit paginam in

MALIGNIS

Hinc Alexipharmaca, qvatenus craſin Sangvinis & Spiritum, & motum utrumq; , à qvibus vita pendet, tueri dicitur. Propte-reà *Crato* & crudam maſtican-dam egreſſuris peſtis tempore ſvadet, & Infantibus qvoqve Gravidisqve cum *Ebore, Nuce moſch. Corall.* aliisqve pro re nata, maligna qvadam febri correptis commendat, *in Conſil. pag. 792. 807. 1080. 1094 & innu-meris locis aliis.* Ettmüllerus nimium qvantum peſtis tem-pore extollit, inde parata

Aceta

cum appropriatis aliis *Carlin.*

Scor-

Scorzon. *Contra jerva* (qvæ Clematidis paſſionalis peruanæ, folio bifido, habetur radix, & ſola ſufficiens creditur magno Germaniæ Practico, qvæ curet Febris Continuas malignasq́; non obſtante, qvod *Cl. Ludovici* Zedoariam longe plura in ejusmodi caſibus, qvàm Contrajerva, pretio ſat notabilis radix, præſtare valeat) *flavedine Cortic. Citr. Aurant. Baccis parid. fol. Rutæ, ſummit. Cardui bened. flor. Galeg.* aliisqve, qvibus ſi placet, *Camphoræ* nonnihil addi poteſt. In qvorum tamen acetorum uſu ſiccioris naturæ aut vigiliis nimiis ſuccumbentes ægri, parciores eſſe debent *Sennerto in Paralipom. pag. 141.* monente. Notanda qvoqve eſt

Tin-

Tinctura Bezoardica,

vales ſunt Michaëlis, Rolfinki, Hoffmanni, Langii, *lib. 3. p. c. 1. p. m. 748.* Cl. Wedelii, iorumq; præſtantiſſimæ compoſitiones. Nos magni Æſculapii Gothani Tabellas reſpicientes talem paramus.

Accip. *Rad. Carl.*
Enulæ ã. unc. & ſemis.
Zedoar. unc. ij.
Vincetox. unc. j.
Pulv. Viper.
Myrhr. elect. ã unc. ſemis.
Croc. orientalis drach. ij.
Opii ſcrup. ij. vel drach. ſem.

Spi-

Spirit. Sambuc. Citrat. vel Juniper. q. ſ. v. g. part. VIII.

Vid. ipſius *Phamarciam p. 104. 110. 113.* Et qvoties diffuſiorem optamus apparatum, addimus *Serpentariam virginianam, Angel. Grana Cherm. Semen Aqvileij, Rutæ &c.* paratamqve pro re nata volatiliſamus, Sale viperino volatili, CC. Succini, qvin & Camph. Eſſent. conjungimus, hocqve divinarum virium medicamentum, pro ætatis morbiqve exigentia guttatim, vel ad ſcrupulos vel ad drachmas exhibemus. Et qvid tandem obſtat, qvo minus ad parandam

Miſturam ſimplicem

loco

oco Spirit. Theriacalis reci-
iamus, v. g.

Recipe. *Tinct. præcedentis unc. V.*
Spir. Tartar. unc. IV.
Spir. Vitrioli rectif.
F. Mixt. (*unc. j.*

qvæ pro rei neceſſitate Opiatis, Camphoratisq; maritari poteſt. Talis etiam eſt *Aqva deſtillata Williſii pag. 140. in pharmac. ration. & Diaphoretica p. 104.* Spirit. *Theriacal-Mynſichti, Aqva prophylact. Sylvij & Barbett. Aqva Regia Cratonis, Aqva Cordial. calida Mynſichti, Spiritus Vini Theriacal. ejusdem, Aqva vitæ Altenburgenſium apud Hoffmannum in Clave, Theriaca Saxonica, Pulvis Antitoxicus Mantuanus, Rubeus Cæſaris contra peſtem, Sabaudicus, Vienen-*

ſi

ſis, Fuggerorum &c. Morſu Imperatoris Ferdinandi I. apu Wittichium in Conſil. Germ. pag 22. Trochiſ i ſublingvales Cratonis, Extract. Bezoardicum ſolar Mynſichti, Rotulæ Mithridaticæ, Bezoardicæ ejusdem, Tabula Williſii de Cardiacis & neſcio qvæ non, Diemerbrokio, Sennerto, Barbette, Sorbait, Unzero, Patino, Schrœdero, aliisqve familiares formulæ hâc repletæ, qvarum compilatores eſſe, aut dicier nolumus. Qvæ qvidem hactenùs recenſita omnia, & præſervative & curative in omnibus continuis febribus, Catharris, Apoplexia, Pleuritide, non neglectis appropriatis aliis ſuccinatis, volatilibus, aromaticis, balſamicis, opiatis, prout ſcil. res poſtulat, ſunt celeberrima.

Tan-

Tandem verò tanqvam ad ſacram Anchoram concurrant huc, omnes, qvi hactenùs vel ex ſpirituum defectu relati fuerunt inter

IMPOTENTES aut SENES, aut MELANCOLICIS

turbis exagitatos, mentis & ſpirituum habenas regere neſcientes; Concurrant, & comedant ex

Pane

noſtræ Zedoariæ, cujus conficiendi modum Indus nobis ſuppeditat. Svadet enim is, ut pulveriſetur Radix, poſteà liberiori aëri committatur, mox in maſſam conglobetur, atqve ita lege artis in panem redigatur. Vel qvi fortè Medicinam ad-

adhuc inhiant, licet aliàs ve maximè mente aberrent, nobi litent.

V. G. *Zedoariæ ſcrup. j. cum*
Sach. Saturn. ſcrup. ſem. &c.
Camph. gr. iij.

vel conjungant cum *Antihectico Poteri*, *Martialibus*, *Tartareis*, *Opiatis*, *Anagallidæis*, *Hypericatis*, appropriatisqve aliis, qvalia cum voluptate leguntur apud *Williſium de anima Brutorum cap. 13. & in pharm. ration. Ettmüll. &c. &c.* Concurrant & Senes, vel re vel nomine tenùs ſaltem tales, & bibant *Aqvas Magnimitatis* Zedoarinis Spiritibus turgidas, *Aqvas virtutum* Schrœderi, *de C. C. Cordiales calidas Mynſichti*: Hauriantqve ex fontibus

Aqva

Aqvæ mirabilis Zedoariæ (qvod habet Hoffmannus in Schrœderum) *ſenio confectos juveneſcere facientis*, atqve tunc ad bella ſubeunda æqvè robuſtos forteſqve, atqve vel ipſi juvenes hiſce in armis innutriti, aut Speciebus lætificantibus Galeni, Rhaſis de Gemmis, Calidis Meſues, Diamoſchi dulcibus, Liberantibus, Diamargaritæ Avicennæ, Dianton Nicolai, Diambræ aliisqve vel ſolo titulo præſentiſſimis vanitatibus probè muniti, ſeſe præſtent exhibeantqve. Hoc enim in his & ſimilibus, in qvacunq; etiam formâ, modo cum appropriatis id fiat, propinetur, noſtra præſtat, ut laſſos nervos, flaccidas membranas, fibras ſegnes, glandulas tantum non ſtupidas

comprimendo qvaſi ſtimulet, ad officia obeunda cogat, anſam qvandam pro meliùs ſecernandâ materiâ Spirituum contribuat, & pro motu influxuqve eorum ad leges naturæ promovendo omnem deſcribat circulum. Hinc in opulentioribus AMBRATA qvoqve adduntur, qvippe qvæ cum Zedoaria Vino Malvatico commiſſa, nervorum dolores lenire, excitare torpentes, obſtructos à magmate liberare, & vagabundos ad normam reducere, *Cratone in Conſiliis teſte*, valent, adeò, ut ea *Verulamius in hiſtoria vitæ & mortis pag. 528.* ad prolongandam vitam tanto perè commendet, ut ſe hominem noſſe, qvi ex Ambræ uſu ad 150. annos vixerit, profiteatur.

Du-

Dubia verò jam olim AM-
BRÆ ORIGO fuit, ita, ut decem,
& octo congerere habuerit de
origine hiſtorias Curioſiſſimus
Clobius, præter qvas Cl. *Borel-*
lus obſerv. 66. cent. 4. p. 328. de-
cimam nonam adhuc fovet,
ſolum pro cerâ melle imbutâ &
ſale marino ſaturatâ eandem,
habet. Sed qvid obſtat, qvo
minùs ab his recedamus, & Mi-
nerale (qvamvis neqve Gem-
mam, nec Sulphur nati-
vum eam dicamus) ſui generis
eſſe credamus? Qvid obſtat,
qvo minus talem Ambreum,
ſuccum è ſcopulis & Cavernis
ſuis, (tanqvam è puteo, qvod
credebat Sylvaticus) in fundum
maris effundi, ibi à Sale marino
ad coagulum diſponi, præpara-
tumqve ope Solis perfectionis

ſuæ maturitatem conſeqvi, edisſeram? Primigenius etenim hic naturæ mos eſt, ut ſicut à fluido incipere, ita in ſolido ab opere deficere ſoleat, de qvo fuſus eſt *Ingenioſiſſimus Steno, de ſolido intra ſolidum. Paracelſi* procul dubio inſiſtens veſtigiis, qvi de *Mineralibus*, mirabili Deum conſtituiſſe conſilio, ut prima materia eſſet aqva mollis, levis & potabilis, & fœtus tamen ſeu fructus inde durus, *dixerat.* Fluidum verò hoc longiori digeſtione, vi ſcilicet ignium ſubterraneorum paulatim excoqvi, atqve ſic ſenſim ſenſimqve materiam ad maturitatem vergi opinor: Hinc ſemper imperfecta, & nondum matura metalla, cum perfectis, in metallifodinis miſta deprehen-

dun-

duntur, ipſius qvoqve Becheri judicio, qvo profundius ſcilicet in Mineris abdita, & calori centrali perficienti propiora, eò perfectiora eadem evadunt & vice versâ. Addo: Hinc eſt, qvod alia Ambræ ad cinereum colorẽ, alia ad albicantem inclinet portio. Et ſicut Metallorum ſucci primigenei à calore ſubterraneo in vapores qvaſi ſub initium, reſolvuntur, qvi mox alta petunt, in terræ, ſaxorumqve latera impellunt, poros eorum penetrant, qvandoqve remorantnr, ocius vel tardius coagulantur; eâdem ratione & Ambram è ſucco ſeminali per venas ſubterraneas in mare devolvi, cumq; propter pororum ſuorum ſtructuram, aqvæ marinæ planè non convenientem,

 po-

poros ejus penetrare neqveat: terrore qvaſi egrediens humor concutitur, h. e. particulæ ejus liberiùs ante nexæ inter ſe complicantur, in eaqve actione ſuperficieculæ nonnihil lævigantur, ut coagulatum magma è fundo maris (neqve enim totius æqvoris pondus tàm puſillum corpus in fundum deprimere, neqve acutiſſimæ illæ & anguillares aqvarum guttulæ in illius poros ſeſe inſinuare, &, qvin illud denuò ſemper emergat, detinere valent) propter ſui levitatem attolluntur in altum (ut aliis ſpumam maris, fungos marinos aliis, aliis ſperma Ceti mentitum fuerit) à ſolaribus radiis ulteriùs perficiendum: Hinc toties tot marino-

rum

rum, arenæ, teſtudinum, concharum, piſciumqve admixtæ ſunt portiones, qvando è maris colligit. ſuperficiè, ipſeq; piſcis cornutus, A zelas fidiſſimus marini fundi, ejusq; imæ partis incola, ipſi adhærens reperitur, ut inde pro recremento, qvin & jecinore piſcis, venum olim expoſita fuerit Ambra. Cum enim piſcis hic tanto perè delectetur Ambræ uſu, non mirum, qvod tàm avidè in eſcam hanc fallacem & funeſtam inhians hoſpes, deliciis fluidis in limoſum mox atqve effunduntur è latebris tranſeuntibus gluten (ut Gummi & Naphthæ ſpeciem aliqvibus conſtituerit) ita vinctus teneatur, ut licet maximoperè, & velut Cornibus à natura armatus ſit, nihil omi-

nus vel qvoad totam ſui connexionem, vel qvoad armatam ſui partem præda voluptuoſæ eſcæ evadat ſuperbiſſima, clarum de venarum ambriferarum craſi teſtimonium conſtituens. Eâdemqve planè ratione & *Succinum*, cum qvo ex Synonymorum extenſione ſæpiùs confunditur, & *Corallia*, pronaſci, mihi perſvaſum habeo. Neqve hæc adeò in audita mihi videtur conjectura, qvæ jam priſcis temporibus fuit vetuſta; multò minus abſurda dici poterit, qvam ipſamet natura ſuppeditavit, qvamqve Cæſalpinus & Crato ſubolfecere, qvamvis hic contra experientiam pro vero nativo Sulphure,(qvale inter multos alios & nos prope Neapolim effos-

ſum

ſum reſervamus;)eam venditet: aut ille Gemmam eſſe, vel ipsâ levitate Ambræ intimiori, & conſiſtentia ſeu duritie reclamante, dictitet.

Sed finem imponamus *Relationi*, qvæ jam dum, & cum Livio loqvar, magnitudine laborat ſuâ. Ea certè, Vir Illuſtris, qvæ ad Zedoariæ recenſionem deſtinaveram, ferè omnia aut expoſui, aut tranſiliendo ſaltem tetigi. Potuisſem absqve ullo fere labore ſpeciales omnium tàm externorum, qvàm internorum affectuum exinde evolvere medelas, & tota capita qvovis

explere ſpeciali uſu, ſi vel ſolum Bonettum, Velſchium, Zacutum, Sennertum, Cratonem, Platerum, Burnettumqve huc adducere voluiſſem. Sed volens in tàm grandem formularum Practicis ſcriptoribus ſolennium nolui deſcendere farraginem, ne nimis excreſceret libellus, neve Lectorum diligentiæ aliqvid detraherem, aut anſam præberem objicienti: Cui Bono? contentus ſolo applicationis Zedoarinarum virium qvaſi ſpicilegio. Qvod ſi verò, ut fieri ſolet feſtinantibus, ut cœcos pariant catulos, qvædam ne-

cefſa-

ceſſaria omiſerim, condonabis, Nemo enim certè reprehenſus, qvi à ſegete reliqvit ſtipulam. Si tandem levis hæc opera judicium tuum experiatur benignius, & qvem pridem nactus ſuum amorem, foveat, ſuſtentet; vel ſolo hoc pretio fortunis & ſcopo noſtro ſatisfactum eſſe exiſtimabo. Ego intereà cum Cicerone in Orat. poſt Red. ad Qvirites ita finio, *Memoriam Tui Beneficii colám benevolentiâ ſempiternâ, non ſolum dum anima ſpirabo mea, ſed etiam cum mortuo monimenta Tui in me beneficii permanebunt. Præter qvæ etiam in referendâ gratiâ hoc Tibi repromitto, ſem-*

perqve præſtabo, mihi in omnibus Tuis rebus ac negotiis, diligentem animum, fidem, nec in perferendo labore induſtriam, nec in Tuis commodis augendis gratam animi benevolentiam defuturam.

Dn. Samueli Gotthilff Manitio, Doct.

Amico ſuo,

CAROLUS PATINUS.

Eqves D. Marci, Doct. Med. Pariſ. Prof. Patavin. Primar.

DUplici homines ad ſubeunda itinerum pericula abripimur faſcino, qvorum

rum unum voluptatis gratiam, alterum uti-litatis titulum meretur; Informat nempe hoc, illud verò delectat, & proinde vel eruditionis vel deliciarum allicit aſſeclas. Hinc toto die infinitam ad exteros concurrere videmus turbam, cujus alii in videndis perſonis, comœdiis, hortorum nito-

nitoribus, ædium ſtructuris, opulentiis Regum, machinis orbis, rerum antiqvarum munificentia, tantùm vitæ beatæ itinerumqve fructum reponunt. Alii contra ad mores demulcendos, eruditionem ampliandam, ingenium acuendum, variam variarum gentium indolem addiſcen-

ſcendam, & ex omni parte ſe vel in moribus vel eruditione cultiores reddendos, iſtos impendunt labores, ſumtusq́; iſtos faciunt. Tu verò, Doctiſſime MANITI, jam ſpecimen edere, eoqve ipſo dum ZEDOARIAM politè exponis, ejusqve hiſtoriam tradis, rationem reddere mihi videris

deris de eo, qvod Te ad facienda itinera perſvaſit. Promis namqve de non malè in Belgio collocato tempore teſtimonium, prome idem aliqvando Te Italiam non fruſtra peragrâsſe certitudinem, ut ſicut Te Belgium eruditione ſuâ & Botanicâ præſertim allexiſſe, ita Italia Te anti-

antiqva ſua & Romana doctrina ad ſe traxiſſe des exemplum, conſtituasqve, iis, qvi Tua aliqvando terent veſtigia. Ego qvidem qvantum Te, propterea qvod foro uti, omniaqve ad eruditionis Tuæ emolumentum impendere ſcias, amaverim hactenus, eum Tibi polliceor ſem-

ſemper affectum animiq́; propenſionem, qvam me ſemper in optimos noſtros Germanos, Teq́; præcipuè, exercuiſſe optimè noſti. Vale plurimum.

Dab. Patav. 8. Febr. An. 1691.

Syllabus Contentorum.

Occaſio ſcribendi. Explicatio Tituli. Plantarum aut Animalium convenientia. Propoſitio & Diſpoſitio operis.

Sectio I.

INFANTIAM Zedoariæ tradit.

Tranſitio ad Infantiam. Natale ſolum. Terræ & Aëris ad vegetationem plantarum neceſſitas. Propagatio. Foliis ſaltem conſpicuæ plantæ non bene dignoſcuntur. Ætatis hujus uſus.

Sectio II.

ADOLESCENTIÆ, h. e. Foliorum & Caulis indolem deſcribit.

Tranſitio. Folia eorumqve uſus. Cur folia in plantis, qvæ florem

rem habent odoratum, ſint ſterilia. Modus fiendi. Modus creſcendi. Notanda circa Folia ratione Situs, Conformationis, Numeri, Coloris, &c. Deſcriptio Foliorum Zedoariæ. Caulis cur geniculatus ſit in Zedoariâ. Quid circa Caules plantarum notandum. Concluſio.

Sectio III.

JUVENTAM
ex
Flore & Seminificatione eruit.

Tranſitio ad Juventutem. Flos ejusqve Ortus, Situs, Connexio cum caule, Petala, petalorumqve ſtructura. Fœcunditas Zedoariæ. Flores vel ſolitarii vel

vel cum Periantheo decidunt. Sexus Botanicus. Semina, eorumqve habitus, Numerus, Diſpoſitio, Figura. Semen Zedoariæ. Utrum plantæ qvæ eandem habeant fructificationem, easdem habeant vires. Mucilago in interſtitiis florum. Genus Botanicum Zedoariæ.

Sectio IV.

SENIUM
in
Recenſione Radicis exponit.

Tranſitio. Plantæ perennes & annuæ. Radicis deſcriptio. Synonimiæ evolutio. Differentiarum recenſio cum epicriſi. Cyperus longa & rotunda non unius arboris Radix. Præparata enumerantur.

Se-

Sectio V.
De
Qvalitatibus Zedoariæ.

Qvalitates primæ Galenicorum an dentur. Non benè dicuntur Primæ. Thomæ, Fernelii, Helmontii ſententiæ. Qvæ ſint primæ Qvalitates rerum. Humidum & Siccum, Calidum & Frigidum ex Mechanicis principiis deducitur, qvæ cum Chymica explicatione neqvaqvam pugnat. Zedoariæ Qvalitates Primæ & Secundæ. Earumqve per experimenta aſſertio.

Sect. VI.
VIRIUM
Zedoariæ brevem ſuppeditat Ideam.

Vires ſunt Stomachicæ, & qvænam? Aperientes & qvænam? lexi-

exipharmacæ, quare? Genuinum Camphoræ Oleum ex Radice Cinamomi, Zedoariæ, Cardamomi elicitur, non omnis ex arbore Camphoriferâ. Camphoræ in Malignis præſtantia. Uſus in Febribus Intermittentibus, Anorexia, Catharris, Vermibus ejiciendis. Præparatio genuina. Extractum & Eſſentia Febrifuga. Succus expreſſus. Noduli, Morſuli &c. Porrò Flatus diſcutit, Cachexiam ſanat, Nervorum & Uteri affectus tollit. Spiritus deſtillatus. Tinct. Cachectica. Eſſentia Carminativa. Eſſentia Nervina, Antepileptica. Pillulæ Cachecticæ. Linimentum Nervinum. Tandem etiam Malignitati reſiſtit & in Continuis Febribus prodeſt. In Impotentia, Senio, Melancholia, conducit. Panis ex Zedoaria

con-

conficitur in India. Contrajervæ polychreſtaqvis Alexipharmaca probatur & rejicitur. Aceta. Tinct. Bezoardica. Miſtura ſimplex. Aqvæ Magnanimitatis, & variæ Compoſitiones, qvas Zedoaria ingreditur. AMBRA MINERALE *eſſe conjicitur. Concluſio operis.*

Sphalmata corrigenda.

P.16. lin. ult pro Rerp. leg. Rajo. p. 20. lin. 12. totos. *pag. 29. lin. 6.* ſimul docet. *p. 31. l. 2* Auricularum, *p. 47. lin. 19.* faſtigia *p. 69. lin. 18.* tetigiſſe. *p. 96. lin. 15. ante* Calidum *omiſſum eſt ſignum parentheſes, qvæ claudatur pag. 97. lin. 9. poſt* agnoſcit. *pag. 101. lin. 14.* ſimplicius. *p. 105. l. 19.* ſuperficietenus.